

Marin IANCU

Literatura română

Caietul elevului

clasa a VIII-a

CORINT

Redactor:
Florica Buzinschi

Tehnoredactor:
Lili Gaibăr

Coperta:
Walter Riess

Pentru comenzi și informații,
adresați-vă la:

Editura CORINT
Difuzare și Clubul Cărții

Calea Plevnei nr. 145, sector 6, București,
cod poștal 060012

Tel.: 021.319.88.22, 021.319.88.33

Mobil: 0748.808.083, 0758.225.443

Fax: 021.310.15.30, 021.319.88.66

E-mail: vanzari@edituracorint.ro

Magazin virtual: www.grupulcorint.ro

Format: 16/70 x 100

Coli tipo: 5

ISBN: 978-973-653-044-9

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii CORINT,
imprint al GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

Tiparul executat la:

B-dul Tudor Vladimirescu, nr. 31
sector 5, București, ROMANIA
fedprint
tipografie
Tel.: 411.00.55; 411.47.76 office@fedprint.ro

I. UNIVERSUL CĂRȚII

Bucuria lecturii

► **1.** Prima carte povestită sau citită de mama nu se uită niciodată... **Scrive** ce imagini îți revin în minte și ce stări și sentimente re trăiești.

.....

.....

.....

► **2.** **Scrive titlul** primei cărți pe care ai citit-o. **Povestește**, pe scurt, episodul care te-a emoționat cel mai mult.

.....

.....

.....

.....

► **3.** De când ai început să citești există, cu siguranță, cel puțin o carte pe care ai îndrăgit-o foarte mult. **Redactează o compunere** de opt-zece rânduri, în care să povestești despre ceea ce a fost fascinant în subiectul ei, astfel încât să le trezești colegilor interesul și dorința să o citească.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **4.** **Rezumă un moment** dintr-o carte nescrisă încă, lăsând impresia că aceasta ar exista și că ai fi autorul ei.

.....

.....

.....

.....

► **5.** Folosind ca model unul dintre citatele despre carte reproduse în manualul vostru, **prezintă un punct de vedere referitor la plăcerea ta de a citi.**

Valorifică, la nevoie, și înțelesul cuvintelor scrise de Tudor Arghezi: „Cartea este o făgăduință, o bucurie, o călătorie prin suflete, gânduri și frumuseți”.

.....

.....

.....

.....

▶ **6. Scrie numele personajelor** care ți-au reținut atenția în ultima carte citită.

.....
.....

▶ **7. Schițează portretul** unuia dintre aceste personaje.

.....
.....
.....

▶ **8. Relatează secvența care te-a impresionat** cel mai mult.

.....
.....
.....
.....

▶ **9. Scrie** în spațiul alăturat 4-6 **versuri** din creația poetului tău preferat.

.....
.....
.....

▶ **10. Amintește-ți!**

10.1. este considerat părintele tiparului.

10.2. Biblioteca este:

.....
.....
.....

10.3. Explică termenii:

antologie

atlas

bibliografie

cuprins

editură

notă

postfață

prefață

tom

▶ **11. Completează** rândurile punctate cu succinte **definiții ale cărții**.

Cartea reprezintă:

● tezaur de cunoaștere și înțelepciune;

●

●

●

●

▶ 12. Explică de ce este numită „cartea” un obiect cultural.

.....

▶ 13. Transcrie din manual două-trei maxime despre carte.

.....

.....

▶ 14. Explică sensul proverbelor:

• Cine știe carte are patru ochi.

• Omul învățat o palmă de loc n-are,
dar lumea toată-i țara lui.

• Cine nu învață la tinerețe
va plânge la bătrânețe.

• Rădăcinile învățaturii sunt amare,
dar fructele sunt dulci.

▶ 15. Elaborează o compunere de 8 - 10 rânduri cu titlul *Călătorie în lumea cărții*, valorificând și următorul dicton: „Toți oamenii au de la natură dorința de a cunoaște”. (Aristotel)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Anexele la o carte

▶ 1. Cum se evidențiază, într-o pagină de carte, informațiile suplimentare?

.....

.....

▶ 2. Completează spațiul punctat:

Asteriscul, semn grafic în formă de steluță, indică.....

▶ 3. Scrie sub ce formă trebuie să apară textele preluate dintr-o lucrare de autor și introduse într-o lucrare proprie.

.....

.....

▶ 4. Alcătuieste un indice de nume al scriitorilor întâlniți în Manualul de limbă și literatură română, clasa a VIII-a.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **5. Alcătuieste un indice de cuvinte și expresii regionale** întâlnite în *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **6. Ce reprezintă bibliografia** în structura unei cărți?

.....

.....

.....

► **7. Alcătuieste fișa bibliografică** pentru cărțile din biblioteca familiei.

► **8. Consultând un dicționar al limbii române, explică sensul cuvintelor:**

- bibliofil
- bibliograf
- bibliofilm
- biblioraft

► **9. Indică autorul** următoarelor opere literare din literatura română și universală:

- *Popa Tanda*
- *Țara de dincolo de negură*
- *Ciulinii Bărganului*
- *Mara*
- *Amintiri din copilărie*
- *Bătrânul și marea*
- *Chirița în provincie*
- *Boul și vițeii*
- *Dintre sute de catarge*
- *Moromeții*
- *Prințul fericit*

► **10. Scrie** câte două **titluri** de opere literare aparținând scriitorilor:

- M. Eminescu
- I.L.Caragiale
- O.Goga
- M.Sadoveanu
- Al.Macedonschi
- L.Blaga
- T.Arghezi
- Șt.Bănulescu
- N.Stănescu
- Marin Sorescu

II. STRUCTURA TEXTULUI LIRIC

Poezia lirică orală (populară)

Doina populară

► 1. Citește versurile populare:

„Bate vântul frunza-n dungă
Jalea-i mare, calea-i lungă
Bate vântul dintr-o parte
De parte-i mândra departe.

Mândră, mândră draga mea
Când trec p'ângă casa ta
Plânge-mi ochiul de-a stânga;
Când trec mândră p'ângă voi,
Plângu-mi ochii d'amândoi.”

(Din culegerea de literatură populară a lui M.Eminescu)

„Nu pierd niciodată ocazia de-a lua parte la
petrecherile populare.

... simt că sunt o parte a totalității.

E ceva dumnezeiesc în acest sentiment, așa că
orice sărbătoare a poporului mi se pare o
sărbătoare sufletească, o rugăciune cucernică”

(Mihai Eminescu)

1.1. Scrie ce **sentimente comunică** eul liric în aceste versuri populare.

.....

.....

1.2. Exemplifică **participarea naturii** la dorul și jalea poetului popular.

.....

.....

1.3. Remarcă **valoarea stilistică** a formelor verbale: *plânge-mi, plângu-mi*.

.....

.....

.....

► 2. Citește versurile populare:

a) „Ce frunză se bate
mai de dimineață
pe nor și pe ceață?
Bate-mi-se bate
frunza plopului
în malul Oltului.”

b) „Teiule cu frunza lată
nici un vânt să nu te bată
că bine mi-ai prins odată.
Când de poteră fugeam
eu în codru c-alergam
și sub tine m-ascundeam.”

c) „Foică foie domnești
plopule, de ce jelești?
Au vreo pacoste cobești
ori de moarte mă vestejești?”
(Colecția G.Dem Teodorescu)

2.1. Scrie ce-ți imaginezi citind fiecare dintre aceste strofe:

a)

.....

.....

.....

.....

b).....
.....
.....
.....
.....

c).....
.....
.....
.....
.....

2.2. Menționează elementul imagistic întâlnit în toate aceste versuri populare.

.....
.....

2.3. Stabilește particularitățile prozodice ale versurilor și notează ce ai observat.

.....
.....
.....
.....

2.4. Observând modul de adresare, precizează figura de stil proprie versurilor de mai sus.

2.5. Indică valoarea stilistică a pronumelui în construcția:

„Bate-mi-se bate / frunza plopului...”

.....
.....

▶ **3. Gândindu-te la sentimentele trăite la lectura doinei populare *Frunză verde magheran...*, precum și a altor doine, realizează o clasificare a doinelor.**

.....
.....
.....
.....
.....

▶ **4. Alcătuieste o scurtă compunere descriptivă pe baza versurilor citite la punctul 2.**

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Poezia lirică scrisă (cultă)

Doina

de Octavian Goga

I. Studiul textului

▶ 1. Explică, în context, înțelesul verbelor: *a(se) topi*, *a(se) stinge*.

.....

▶ 2. Găsește câte un sinonim pentru substantivele: *undă*, *pace*, *taină*, *sfat*, *plânsoare*, *durere*.

.....

▶ 3. Indică un neologism pentru cuvântul *a (se) topi* :

„Cum te-ai topit acum în noapte...”

▶ 4. Construiește câte un enunț cu expresiile poetice:

a) „oftare blândă”:

b) „taina vremii de demult”:

c) „te-ai topit (...) în nopțile”:

d) „aripi de nor”:

▶ 5. Formulează câte un enunț în care cuvintele *inimă*, *a culege*, *floare* să fie folosite cu sens figurat.

.....

▶ 6. Alcătuieste scurte propoziții pentru a ilustra sensurile diferite ale omonimelor: *unde* (*undă*), *lin*, *sfat*, *care*, *noi*.

.....

▶ 7. Găsește antonimele cuvintelor: *limpede*, *târziu*, *a coborî*.

.....

▶ 8. Selectează din text **verbele** aflate la timpuri și persoane diferite:

.....

▶ 9. Argumentează, în cel mult cinci enunțuri, folosirea persoanei a II-a singular și a celor două construcții în vocativ:

.....

▶ 10. Scrie câte cinci **cuvinte** care fac parte din aceleași câmpuri lexicale cu *brad și cio-ban*.

▶ 11. Comentează, în cel mult 10 enunțuri, **valoarea expresivă** a **semnelor de punctuație** și a **construcțiilor interogative** din poezia *Doina* de Octavian Goga.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

II. Interpretarea textului

▶ 1. Comentează **efectul poetic** obținut în urma **asocierii construcțiilor poetice**:

- a) „taina vremii de demult”
- b) „plânsul veacurilor duse”.

.....

▶ 2. Exemplifică prin citate corespunzătoare:

- 2.1. folosirea **personificării**:
- 2.2. folosirea **repetiției**:
- 2.3. folosirea **epitetului**:

▶ 3. Citește următoarele versuri:

„O doină plânge sus pe culme,
Din fluier unde limpezi cad...”

3.1. **Indică versul** care conține o **personificare**:

3.2. **Explică**, într-un comentariu de cel mult 5 enunțuri, **efectul expresiv al metaforei** din al doilea vers.

.....

.....

.....

▶ 4. **Extrage** cuvintele cu **sens figurat** din versurile:

„Cum te-ai topit acum în noapte,

Eu stau cu inima la sfat:

În care brad, de care creangă.....

Plânsoarea ta s-a aninat?...”

▶ 5. **Identifică ideile și sentimentele** pe care le comunică poezia *Doina* de O.Goga.

.....

▶ 6. Comentează, în cinci enunțuri, **evoluția stării sufletești** în textul acestei doine.

.....

.....

.....

.....

.....

► **7. Redactează o compunere** de maximum 15 rânduri în care **să evidențiezi**, într-un mod personal, **sentimentele** pe care le comunică acest text de lirică cultă. **Scrie un titlu** adecvat.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **8. Indică figurile de stil** din versurile:

„Și-adormi pierdută-n tremurarea
Oftării blânde din brădet...”

► **9. Citind cu atenție următoarele versuri, indică versul care conține o metaforă:**

„Și plânsul veacurilor duse
Mă înfioară când te-ascult...”

► **10. Scrie două propoziții** în care adjectivele *plăpând* și *mândru* să aibă **valoare de epitet**.

.....

.....

► **11. Explică înțelesul** versurilor:

a) „O doină plânge sus pe culme
Din fluier unde limpezi cad...”

b) „Târziu odată, cine știe?
Trecând pe-aici un călător,
Te va culege dintr-o floare,
De dup-o aripă de nor...”

c) „Te-a coborî în largul văii,
Și-o lume te va asculta
Și-o lume-ntreagă va începe
Să plângă cu durerea ta...”

► **12. Comentează efectul artistic** al primului și al ultimului vers din strofa:

„Mi-ai picurat un strop în suflet
Din taina vremii de demult,
Și plânsul veacurilor duse
Mă înfioară când te-ascult...”

► 13. Comentează, în cel mult cinci rânduri, **efectul artistic** al imaginii „*plânsul veacurilor duse*”.

.....

.....

.....

.....

► 14. Explică **efectul expresiv** al **personificărilor** din versurile:

„Te stingi acuma încet-încet,.....

Și-adormi pierdut-n tremurarea.....

Oftării blânde din brădet...”

► 15. Desprinde mesajul poeziei *Doina* de O.Goga.

.....

.....

► 16. Numește elementele din natură cărora li se atribuie **însușiri** sau **comportamente** omenești:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► 17. Demonstrează, folosind exemple adecvate, că **personificarea** este procedeul de bază prin care poetul **crează întreaga lume imaginară** a acestei opere literare.

.....

.....

.....

.....

► 18. Explică în maximum cinci rânduri **efectul expresiv** al imaginii poetice „*pacea codrilor de brad*”.

.....

.....

.....

.....

► 19. Indică **efectul expresiv al repetiției** din versul:

„Cântare, meșteră cântare”

.....

.....

.....

.....

▶ 20. Argumentează, în cel mult cinci rânduri, că poezia *Doina* de O.Goga este o creație lirică.

.....
.....
.....
.....

▶ 21. Demonstrează, într-o scurtă compunere, că poezia *Doina* de O.Goga este o doină cultă.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

III. Elemente de versificație:

▶ 1. Stabilește modul de organizare a versurilor în poezia *Doina* de O.Goga.

.....
.....
.....

▶ 2. Explică valoarea sunetelor în jurul cărora se constituie rimele în poezia *Doina* de O.Goga.

.....
.....
.....

▶ 3. Stabilește particularitățile ritmului pentru poezia *Doina* de O. Goga.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Interogația retorică

► 1. Citește următoarele versuri:

„De ce-ți ștergi ochii cu cămașa
Ori plângi, vecine Niculaie?”
(O.Goga, *Casa noastră*)

„Stăpâne codru, crai bătrân:
Mai ții-le tu minte oare?(...)
Era și-o casă la răscruci...
Era a noastră...
Nu știu, tu
Aminte dacă-ți mai aduci?
Când mi-am luat într-un amurg
De frunza ta bunul rămas,
Era și tata... Știi-l tu? ”
(O.Goga, *Reîntors*)

1.1. Indică versurile care conțin construcția în vocativ.

.....
.....
.....
.....
.....

1.2. Explică efectul artistic al personificării din versurile poeziei *Reîntors* de O. Goga.

.....
.....
.....
.....
.....

1.3. Indică structurile care conțin interogații.

.....
.....
.....
.....
.....

1.4. Explică rolul interogației în aceste versuri.

.....
.....
.....
.....
.....

Rețineți!

- Caracteristică vorbirii directe adoptate de O. Goga, interogația retorică are efectul de a solicita sensibilitatea și fantezia cititorului în configurarea unui răspuns.
- În interogațiile retorice sunt concentrate complexe stări sufletești, conferind versului un cadru dens și o mare expresivitate.
- Combinată cu exclamația, interogația sporește tensiunea expresiei și dramatismul acțiunii:

„Măi crâșmare Niculaie
Ce mai zici de lumea asta?
Cum mai umblă târgurile?
Băutura-i acră, vere,

Dumnezeu să-ți ție vinul
Și norocul, și nevasta!
Dar ți-e harnică nevastă,
Arz-o focul de muieră!”

Atenție!

Interogația retorică stabilește un dialog în care interlocutorul nu răspunde, dar, cu toate acestea, se solicită participarea sa.

Interogație (fr. *interrogation* < lat. *interrogatio* = întrebare)

- Figură de stil constând într-o întrebare sau un șir de întrebări adresate unui auditoriu din partea căruia nu se așteaptă niciodată un răspuns.

► 2. Identifică interogațiile din versurile de mai jos, insistând asupra valorii lor poetice:

a) „La ce, maică, m-ai făcut,
Chiar sub umbra spinului,
Să robesc străinului?”
(Folclor)

b) „Spusu-mi-o frunza de fag,
Că mi-oi fi talpă la iad.
Talpă la iad, de ce să fiu?(...)”
(Folclor)

c) „Copii cu ochii mari și limpezi
Ca raza nopților albastre,
De ce purtați și voi osânda
Ce-a scris ursita firii noastre?”
(O.Goga, *Copiilor*)

d) „Mai străluci-va vreodată
Altaru-nchinărilor mele?”
(O.Goga, *Părăsit*)

Dorința

de Mihai Eminescu

„Eminescu este nu numai cel mai mare scriitor român. El este o apariție aproape neexplicabilă în literatura noastră. El a căzut în sărmana noastră literatură de la 1870 ca un meteor din alte lumi (...).

Iar dacă ne gândim la calitatea pură și profundă a lirismului său, dacă ne gândim la faptul că Eminescu a apărut într-o literatură începătoare, fără tradiții, fără modele, fără limbă artistică, fără limbă literară fixată,... dacă mai adăugăm că opera lui, creată în condiții așa de grele, a fost înfăptuită până la vârsta de treizeci și trei de ani, până la vârsta când un poet de așa puternică gândire începe să devină ceea ce e menit să fie – atunci poate avem dreptul să spunem că în Eminescu natura crease pe cel mai mare liric modern și că, geloasă de propria-i operă, i-a plăcut să sfarme de timpuriu minunata oglindă în care s-a răsfrânt atât de încântător”. (G.Ibrăileanu).

► 1. Recitind poezia *Dorința*, de Mihai Eminescu, **prezintă**, în scurte propoziții, **tablourile** ce o compun.

► 2. **Scrive versurile** care sugerează **gradarea sentimentului iubirii** de la starea de așteptare până la trăirea visului de iubire paradisiacă.

.....

.....

.....

► 3. **Remarcă ipostazele iubirii** evocate de **imaginile florilor de tei** în strofa a treia și în ultimele două versuri ale poeziei.

.....

.....

► 4. **Stabilește legătura** între **semnificația titlului** și **modurile** și **timpurile** la care se află verbele.

.....

.....

.....

.....

► 5. **Describe imaginea ființei iubite**, urmărind versurile:

„Să-ți desprind din creștet vălul,
Să-l ridic de pe obraz,

.....

Fruntea albă-n părul galben

Pe-al meu braț încet s-o culci”

(*Dorința*)

„Ea se uită....Păru-i galben

Fața ei lucesc în lună,

Iar în ochii ei albaștri

Toate basmele s-adună”

(*Crăiasa din povești*)

„Îi foșnea uscat pe frunze poala lung-a albei rochii,
Fața-i roșie ca mărul, de noroc i-s umezi ochii;
La pământ mai că ajunge al ei păr de aur moale,
Care-i cade peste brațe, peste umerele goale.
Astfel vine mlădioasă, trupul ei frumos îl poartă,
Flori albastre are-n păru-i și o stea în frunte poartă.”
(*Călin-File din poveste*)

▶ 6. Explică semnificația versurilor:

„Vom visa un vis ferice
Îngâna-ne-vor c-un cânt
Singuratece isvoare,
Blânda batere de vânt;”

▶ 7. Identifică și comentează figurile de stil din următoarele versuri:

a) „Vino-n codru la isvorul
Care tremură pe prund,
Unde prispa cea de brazde
Crengi plecate o ascund.”

b) „Iar în păr înfiorate
Or să-ți cadă flori de tei.”

c) „Vom visa un vis ferice,
Îngâna-ne-vor c - un cânt
Singuratece isvoare,
Blânda batere de vânt.”

d) Adormind de armonia
Codrului bătut de gânduri...”

▶ 8. Explică în ce mod armonia sufletelor intră în rezonanță cu armonia codrului, a întregii naturi.

▶ 9. Urmărind versurile ultimelor două strofe ale poeziei *Dorința*, rescrie detaliile care conferă elementelor naturii o notă umană, meditativă.

▶ 10. Ținând seama și de rolul versificației, compară imaginile codrului și ale apei din poezia *Dorința*, cu imaginile codrului și ale apei din versurile poemului *Călin-File din poveste*, precum și din fragmentul de proză eminesciană:

„De treci codri de aramă, de departe vezi albind
 Și-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint.
 Acolo, lângă isvoară, iarba pare de omăt
 Flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet;
 Pare-că și trunchii vecinici poartă suflele sub coajă,
 ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă.”
 (Călin-File din poveste)

„...trunchii pădurilor se ajungeau cu ramurile lor deasupra râului și formau bolți nalte de verdeață nestrăbătută. Numai pe ici pe colo câte o dungă fulgerătoare deasupra apei. Valurile râd și mână întunecoase lumea lor albastră, până când deodată râul, împiedecat de stânci și munți s-adună între codri ca marea oglindă a mării, și se limpezește sub sori...” (Sărmanul Dionis)

Asemănări

Deosebiri

► 11. **Compară** ultimele două strofe din *Dorința* cu următoarele versuri, relevând trecerea de la starea de veghe la reverie și somn în poezia eminesciană.

„Amândoi vom merge-n lume
 Rătăciți și singurei,.....
 Ne-om culca lângă isvorul.....
 Ce răsare sub un tei;

Adormi-vom, troieni-va
 Teiul floarea-i peste noi.....
 Și prin somn auzi-vom bucium.....
 De la stânele de oi.”

(Povestea codrului)

„În mijloc de codru-ajune
 Lângă teiul nalt și vechi,
 Unde-isvorul cel în vrajă
 Sună dulce în urechi.”

(Făt-Frumos din tei)

„Din isvoare și din gârle.....
Apa sună somnoroasă”
(*Freamăt de codru*)

Observă:

- Somnul sugerează, în poezia eminesciană, liniștea, starea dintre viață și moarte, ieșirea din timp, trecerea spre viața din vis: „Dară ochi-nchis afară, înlăuntru se deșteaptă”
(*Scrisoarea III*).

Somnoroase păsărele de Mihai Eminescu

▶ 1. Urmărind trecerea de la starea de veghe la somn, **exemplifică alternanța sunetelor cu tăcerea** în poezia *Somnoroase păsărele* de Mihai Eminescu.

.....
.....
.....

▶ 2. **Remarcă mijloacele fonetice** prin care se realizează muzicalitatea versurilor în poezia *Somnoroase păsărele* de M. Eminescu.

▶ 3. **Scrie** în ce constă rezonanța deosebită pe care o au cuvintele subliniate:

Somnoroase păsărele

Pe la cuiburi se adună,

Se ascund în rămurele –

Noapte bună!

▶ 4. **Diferențiază** cele două planuri suprapuse ale poeziei *Somnoroase păsărele*.

.....
.....

▶ 5. **Notează imaginile vizuale și auditive** din tabloul înserării:

• imagini vizuale

• imagini auditive

▶ 6. **Indică și alte elemente**, în afară de refren, care contribuie la sonoritatea versurilor:

.....
.....

▶ 7. **Explică** efectul **asocierii** cântecului de leagăn cu

• păsările care se adună pe la cuiburi

• florile ce dorm.....

• lebăda ce „trece pe ape” să-și caute culcuș printre trestii

▶ 8. **Notează formulele** prin care este reluată **urarea** adresată ființei iubite.

•..... •..... •.....

▶ 9. **Describe imaginea** care încununează starea de „vis și armonie” în poezia *Somnoroase păsărele*.

.....
.....
.....

► 10. Elaborează o compunere de maximum zece rânduri în care **să descrii momentul înserării** văzut, vara, de la fereastra camerei, din fața casei sau a blocului, din grădină sau din parc.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Iertare

de Alexandru Macedonski

I. Studiul textului

► 1. Construiește familia lexicală a substantivului *om*.

.....

► 2. Formează derivate (cu sufixe și prefixe) de la cuvintele: *putere* și *ticălos*.
Subliniază cu o linie radicalul acestor familii lexicale.

.....

► 3. Explică rolul dominant al imperativului în versurile: „Iertare! Sunt ca orice om...”

.....

► 4. Numește sugestiile pe care le poate oferi întrebuițarea celor două verbe: *m-am îndoit* și *am răs*, în corelație cu verbul la infinitiv lung *iertare*.

.....

► 5. Comentează, în cel mult cinci enunțuri, efectul expresiv al adjectivului *sfintele*:

„Am răs de sfintele mistere
Ce sunt în fiecare atom...”

.....

► 6. Scrie sinonimele cuvintelor: *a (se) îndoi*, *întristare*, *mistere* și *a prizoni*.

Alcătuiește scurte enunțuri cu fiecare cuvânt.

.....

► 7. Introdu în alte două enunțuri construcția *ca orice om*.

.....

▶ 8. Explică folosirea semnului exclamării în situația:

„Iertare! Sunt ca orice om...”

.....

.....

.....

▶ 9. Remarcă valoarea expresivă a semnelor de punctuație din versul:

„Dar, Doamne, nu m-ai părăsit”...

.....

.....

.....

II. Interpretarea textului

▶ 1. Ce semnificație capătă, în imaginația poetului, construcția „sfintele mistere”?

.....

.....

.....

▶ 2. Analizează textul poeziei și precizează:

- cum sunt alcătuite strofele:
- lungimea versurilor (numărul de silabe).....
- cum se realizează rima

▶ 3. Precizează felul rimei și măsura versurilor:

„Iertare! Sunt ca orice om
M-am îndoit de-a ta putere,
Am râs de sfintele mistere
Ce sunt în fiecare atom...”

▶ 4. Ce importanță are **construirea** poeziei în formă de **monolog al poetului**?

.....

.....

.....

▶ 5. Observă construcția **invocației**, sub aspectul amplitudinii ei simbolice.

.....

.....

.....

▶ 6. Ce **sentimente** transmite poetul în versurile poeziei **Iertare**?

.....

.....

.....

▶ 7. Explică de ce poezia **Iertare** este în întregime un **monolog**.

.....

.....

.....

▶ 8. Scrie ce **impresie** îți creează acest **monolog**.

.....

.....

.....

Invocația

► 1. Citiți cu atenție versurile:

a) „Mult m-am rugat, Doamne, ție,
Să nu-mi dai urātu mie.
Nu știu, Doamne, nu mă vezi,
Tot urātu mi-l areți,
De om drag mă tot deperti.
Nu știu, Doamne, m-ai uitat,
Tot urātu mi l-ai dat,
De om drag m-ai depărtat”.
(Folclor)

b) „Doamne sfinte, nu ție jele
De tinerețele mele,
Să le lași așa de grele?
Că le trec
Și le petrec
Tot cu dor și cu necaz
Și cu lacrimi pe obraz!
(Folclor)

1.1. Identifică versurile care conțin o adresare către divinitate.

.....
.....
.....
.....
.....

1.2. Scrie formele literare actuale ale cuvintelor: *areți*, *deperti* și *jele*.

.....
.....

1.3. Explică efectul artistic al invocațiilor întâlnite în versurile reproduse mai sus din lirica orală.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

- **Invocația** se întâlnește foarte des în lirica orală.

Adresarea către divinitate este exprimată la începutul textului poetic, servind doar ca pretext pentru adevărata comunicare lirică (texte de dragoste și dor).

– Reține!

- **Invocația** (fr. *invocation* < lat. *invocatio*) reprezintă o rugă a poetului, pentru ca o divinitate să-i dezvăluie lucruri necunoscute.

Uneori ruga este adresată Muzei, o divinitate cu funcție specifică, solicitată să-i dea inspirația necesară pentru creație.

Treptat, invocația a devenit o formulă retorică, de adresare către orice persoană inspiratoare (invocația iubitei).

2. Descoperă invocațiile din versurile de mai jos, insistând asupra valorii lor artistice:

a) „–Alelele, Doamne sfinte,
Doamne sfinte și părinte!
Mai așază-mi gândurile,
Să-mi isprăvesc rândurile,
Că dorul de la părinți
Nu-ți mai vine să-l mai uiți...”
(Folclor)

b) „O, vino iar! Cuvinte dulci inspiră-mi,
privirea ta asupra mea să plece,
Sub raza ei mă lasă a petrece
Și cânturi nouă smulge tu din lira-mi...”
(M.Eminescu, *Sunt ani la mijloc*)

Creion de Tudor Arghezi (facultativ)

1 Obrajii tăi mi-s dragi
2 Cu ochii lor ca lacul,
3 În care s-oglesc
4 Azurul și copacul.

5 Surâsul tău mi-i drag
6 Căci e ca piatra-n fund,
7 Spre care-noată albi
8 Pești lungi cu ochi rotund.

9 Și capul tău mi-i drag,
10 Căci e ca malul-n stuf
11 Unde păianjeni dorm,
12 Pe zori făcute puf.

13 Făptura ta întreagă
14 Din chin și bucurie
15 Nu trebuie să-mi fie,
16 De ce să-mi fie dragă?

I. Studiul textului

► 1. Explică sensul cuvintelor: *a creiona, creionare, a schița, schiță (desen)*.

.....
.....

► 2. Alcătuieste scurte enunțuri cu fiecare dintre cuvintele de la exercițiul anterior.

.....

.....

► 3. Indică semnificațiile pe care le au în poezia *Creion*, cuvintele: *obrajii, ochii, surâsul, capul și făptura; lacul, azurul, copacul, piatra, pești, zori*.

.....

.....

.....

.....

► 4. Găsește câte două sinonime pentru cuvintele: *drag, (dragă), făptură*.

.....

.....

► 5. Argumentează rolul adjectivelor pronominale *ta (tău, tăi)* în poezia *Creion* de T.Arghezi.

.....

.....

► 6. Numește tema poeziei *Creion* de T.Arghezi.

.....

.....

► 7. Scrie și alte titluri din lirica argheziană.

.....

.....

.....

II. Interpretarea textului

► 1. Transcrie versul care se repetă în primele trei catrene:

.....

► 2. Identifică elementul lexical schimbat în structura primului vers din strofele 1-3:

a) „Obrajii tăi mi-s dragi”:

b) „Surâsul tău mi-i drag”:

c) „Și capul tău mi-i drag”:

► 3. Indică formele de realizare a paralelismului sintactic la nivelul primelor trei strofe:

.....

.....

.....

► 4. Comentează, în cel mult 5 enunțuri, structura sintactică a primelor trei strofe.

.....

.....

.....

► 5. Comentează, în cel mult 5 enunțuri, structura ultimului catren, prin comparație cu primele catrene ale poeziei *Creion* de T.Arghezi.

.....

.....

.....

▶ 6. Indică **elementele din mediul natural** la care raportează poetul:

- ochii:
- surâsul:
- capul:

▶ 7. Numește și **alte elemente din mediul natural** la care se pot asocia trăsăturile fizice ale iubitei:

.....
.....
.....

▶ 8. Indică imaginile asupra cărora revine insistent poetul:

- **imagini vizuale:**
- **imagini olfactive:**
- **imagini auditive:**

▶ 9. Explică, în cel mult cinci rânduri, **semnificația interogației** din ultima strofă:

.....
.....
.....

▶ 10. Care dintre **imaginile artistice** ale poeziei vi se par surprinzătoare prin **ineditul asocierii plastice**?

.....
.....
.....

▶ 11. Explică, în cel mult cinci enunțuri, **semnificația titlului** poeziei *Creion* de T.Arghezi.

.....
.....
.....

.....
.....
.....

Observă:

- Caracterul **simbolic** al limbajului poetic
- Inventivitatea lexicală (**ineditul asocierii termenilor**): **candoare** și **tandrețe**. Imaginea femeii iubite este situată pe primul plan al semnificațiilor discursului poetic.
- Organizarea **simetrică** a poemului
- **Paralelismul sintactic**: succesiunea unor sintagme identice sau asemănătoare ca schemă a structurii sintactice.
- Refrenul: „Una din formele repetiției într-un context” (T.Vianu)
Versul – refren = propoziție principală.
- Schema sintactică identică (structura compozițională clară).

III. Elemente de versificație

▶ 1. Numește modalitatea de alcătuire a poeziei:

.....

▶ 2. Indică modul în care sunt distribuite **rimele** în cele patru strofe ale poeziei *Creion* de T.Arghezi.

.....

.....

▶ 3. Precizează **rima**, **ritmul** și **măsura** versurilor.

.....

.....

▶ 4. Numește **figurile de stil** prezente în versurile:

a) „Unde păienjeni dorm.....
Pe zori făcute puf”

b) „În care se-oglesc.....
Azurul și copacul”

c) „Spre care-noată albi.....
Pești lungi cu ochi rotund”

Observă:

- Interogația adâncește sentimentul fundamental al poeziei.
- Titlul concentrează ideile fundamentale ale discursului poetic.
- Ordonarea textului în patru strofe. Sistemul simetric de constituire a rimelor:
a) strofele 1-3: x-a-y-a (intonație afirmativă); b) strofa a 4-a: a-b-b-a (intonație interogativă).
- Armonie și muzicalitate.

▶ 4. Identifică **imaginile vizuale** prezente în poezia *Creion* de T.Arghezi.

.....

.....

▶ 5. Stabilește ce **procedee artistice** predomină în poezie.

.....

.....

▶ 6. Indică ce **fel de operă literară** este poezia *Creion* de T. Arghezi.

.....

.....

▶ 7. Explică oral în cel mult zece enunțuri, **semnificația titlului** poeziei *Creion* de T. Arghezi.

III. LITERATURĂ ȘI SEMNIFICAȚIE

Balada populară

Miorița

► 1. Încercuiește litera ce corespunde grupului de mituri fundamentale, stabilite de G.Călinescu, din care face parte *Miorița*:

- A. mitul etnogenezei românilor
- B. mitul existenței pastorale
- C. mitul estetic
- D. mitul erotic

► 2. Ținând seama de modurile de expunere dominante, argumentează apartenența *Mioriței* la genul epic.

.....

.....

.....

.....

.....

► 3. Demonstrează că *Miorița* este o baladă populară pastorală, urmărind procedeele tipic folclorice (alegoria, vizualizarea acțiunii prin verbe la prezent, implicarea afectivă a naratorului).

.....

.....

.....

.....

.....

► 4. Observând cadrul epico-narativ al baladei *Miorița*, diferențiază elementele în plan real de elementele în plan fabulos:

► 5. Recitește cele trei episoade distincte ale baladei.

5.1. Precizează problema centrală a baladei *Miorița*.

.....

.....

.....

.....

5.2. Descrie frumusețea paradisiacă a cadrului natural în care se va desfășura povestea tragică a ciobănașului.

.....

.....

.....

.....

.....

5.3. Copiază versurile în care sunt prezentați protagoniștii baladei:

.....

.....

.....

.....

.....

5.4. Demonstrează, prin exemple corespunzătoare, că motivarea complotului pus la cale ține de **fabulos**:

.....

.....

.....

.....

.....

5.5. Desprinde termenii în care se vorbește despre averea ciobănașului moldovean:

„Ș-are oi mai multe,.....

Măndre și cornute,.....

Și cai învățați,.....

Și câni mai bărbați”.....

5.6. Descoperă figura de stil prezentă în versurile de mai sus:

.....

.....

.....

► 6. Analizând motivul mioarei năzdrăvane,

6.1. Compară dialogul dintre ciobănaș și oița bârsană cu dialogul dintre Făt-Frumos și calul său din basmele populare. Scrie ce-ai observat.

.....

.....

.....

.....

.....

6.2. Indică apartenența episodului dialogat la unul din cele două planuri precizate mai sus (real/fabulos):

.....

.....

6.3. Comentează versurile: „*Stăpâne, stăpâne, / Îți cheamă ș-un câne.*”, precizând cui aparțin aceste cuvinte și ce idei cuprind ele:

.....
.....
.....

6.4. Ce rol are oița năzdrăvană în acest episod ? Compară această situație cu altele similare întâlnite în basme:

.....
.....

► 7. Recitind **testamentul liric** al ciobănașului, **indică cele trei secvențe** cuprinse în această parte a baladei:

.....
.....
.....
.....

7.1. Argumentează modul în care **elementele reale alternează cu cele fabuloase**:

.....
.....
.....
.....

7.2. Analizând atitudinea baciului moldovean în fața morții, precizează, din această perspectivă, **ideea poetică** a operei.

7.3. Argumentează relația osmotică **om–natură** recitind versurile:

„–Oiță bârsană,
De ești năzdrăvană
Și de-a fi să mor
În câmp de mohor,
Să-i spui lui vrâncean
Și lui ungurean
Ca să mă îngroape
Aice pe-aproape
În strunga de oi,
Să fiu tot cu voi”

7.4. Precizează **dorințele** pe care ciobănelul moldovean le încredințează mioarei năzdrăvane:

.....
.....
.....
.....

7.5. Numește cea mai importantă **trăsătură de caracter** a ciobănașului:

.....
.....
.....

► 8. Urmărind episodul măicuței bătrâne:

8.1. Extrage din text **versurile** care cuprind:

• portretul mamei:

• portretul ciobănașului:

8.2. Explică, exemplificând, **prezența dativului etic** în vorbirea măicuței.

.....

.....

8.3. Comentează modul de realizare a **portretului mamei**, insistând asupra **procedeului** ce stă la baza acestuia.

.....

.....

.....

8.4. Explică rolul **verbelor la gerunziu** prezent în versurile:

Din ochi lăcrimând,

Pe câmpi alergând,

Pe toți întrebând

Și la toți zicând:

► 9. Analizând **portretul păstorului** din balada *Miorița*:

9.1. Comentează pe scurt **perspectiva** din care este realizat.

.....

.....

9.2. Găsește **figurile de stil** pe care se structurează **portretul fizic** al păstorului:

„Mândru ciobănel.....

Tras printr-un inel

Fețișoara lui

Spuma laptelui

Mustăcioara lui.....

Spicul grâului.....

Perișorul lui.....

Pana corbului

Ochișorii lui.....

Mura câmpului.”.....

9.3. Explică modul în care sunt relevante pentru **superioritatea morală** a ciobănașului moldovean versurile:

„Că-i mai ortoman

Ș-are oi mai multe

Mândre și cornute
Și cai învățați
Și câni mai bărbați.”

9.4. Găsește în structura textului și alte **indicii** pentru **superioritatea morală** a personajului mioritic:

.....
.....

9.5. Ce exprimă **reprezentarea alegorică a morții**?

.....

9.6. În ce măsură este completat **portretul moral al personajului prin reprezentarea alegorică a morții**?

.....
.....
.....

9.7. Numește **dominanta morală** a ciobănașului:

.....

9.8. Ce rol joacă aceasta în **atitudinea** pe care o are păstorul **în fața morții**?

.....
.....

9.9. Ce dovedește această **atitudine în fața morții**?

.....

9.10. Demonstrează că **ciobănașul mioritic este un personaj simbolic**. Insistă în acest sens, asupra laturii sale contemplative.

.....
.....
.....
.....
.....

► 10. Comentează într-o compunere de maximum 10 rânduri, următoarea afirmație cu privire la capacitatea personajului baladei de a transforma o adversitate în contrariul ei: „El reușește să prefacă un eveniment nefericit într-o taină a nunții, pentru că moartea unui tânăr păstor necunoscut se transformă în celebrări nuptiale de proporții cosmice (...) el prefacă nenorocul care-l condamnă la moarte într-un mister al tainei nunții maiestuos și feeric care, în cele din urmă îi permite să triumfe asupra propriului destin”.

(Mircea Eliade)

IV. NARAȚIUNE ȘI CONSTRUCȚIE

Nuvela

Dincolo de nisipuri

de Fănuș Neagu

I. Studiul textului

- ▶ 1. Alege 2-3 cuvinte din **câmpul lexical** în care sunt cuprinse cuvintele: *apa* și *izvorul*:
.....
.....
- ▶ 2. Alcătuește familia lexicală a substantivelor: *pământ* și *copil*.
.....
.....
- ▶ 3. Construiește câte 2 enunțuri pentru a demonstra **valoarea polisemantică** a cuvintelor: *ochi* și *limbă*.
.....
.....
- ▶ 4. Scrie sinonimele cuvintelor: *a (se) năpusti*, *răcoare*, *a pieri* și *oboseală*.
.....
.....
- ▶ 5. Scrie antonimele cuvintelor: *arșiță*, *pietrificat*.
.....
.....
- ▶ 6. Scrie sinonimele cuvintelor subliniate din următoarele fragmente: „bărbații au tăbă-rât cu sapele; „oamenii îi îndemnau stăruitor”; „privirile înfrigurate”.
.....
.....
- ▶ 7. Construiește patru enunțuri în care cuvântul *a vântura* să aibă sensuri diferite:
.....
.....
- ▶ 8. Formează derivate cu **sufixe** și **prefixe** de la cuvintele:
mână
grădină
- ▶ 9. Consultă dicționarul explicativ al limbii române și **scrie sensurile** cuvintelor: *fulgerase*, *vâltoare* și *răzlețit*.
.....
.....

II. Interpretarea textului

- ▶ 1. **Describe**, în cel mult 6 enunțuri, **situația** de la care începe acțiunea nuvelei (loc, timp, personaje).
.....
.....

► **2. Descrie cadrul** în care se desfășoară **acțiunea**, folosind, în acest sens, nu mai mult de 10 rânduri.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **3. Scrie ce impresie** creează **descrierea satului aflat sub efectul secetei**.

.....

.....

.....

► **4. Realizează planul de idei principale** al narațiunii *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu

.....

.....

.....

.....

.....

► **5. Povestește** prima parte a textului *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu, dezvoltând primele două idei principale ale planului întocmit.

.....

.....

.....

.....

.....

► **6. Recitește planul de idei și indică** prin cifre **sucesiunea momentelor** prezentate mai jos:

- (Imaginea satului în arșiță) ulița, primăvara, femeia, salcâmul, podișca dată cu var, un câine, miros de copită arsă, fierăria
- Apariția lui Șușteru și visul acestuia
- Albia secată a râului (ca o omidă)
- Seceta și foametea
- Călărețul vestind venirea gârlei
- Nostalgia copilăriei și împlinirea prin ea (crucea, izvorul, brândușele, stropii)
- Credința lui Șușteru în iluzia apei (scoate luntrea)
- Ceata caută apa pe albia râului în sus (dunga albicioasă a nisipului din albie, caii, morile, cârdul de rațe, iazul gol, fărâmițarea cetei).
- Prezentarea sătenilor adunați pe malul gârlei
- Șușteru crede în linia malurilor, vede și aude linia apei.

► 7. **Scrie**, în maximum 10 rânduri, **rezumatul** nuvelei *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► 8. **Desprinde** din opera literară *Dincolo de nisipuri* cele mai sugestive detalii (nu mai puțin de cinci) reprezentative pentru atmosfera creată la începutul nuvelei.

a) seceta cumplită:

.....

.....

b) foamea:

.....

.....

c) speranța apei:

.....

.....

► 9. **Delimitează secvențele** textului *Dincolo de nisipuri* și propune pentru fiecare secvență câte un **titlu** semnificativ:

.....

.....

.....

.....

Narațiunea (Autor. Narator. Personaj)

► 1. **Demonstrează**, într-o compunere de maximum zece rânduri, că opera literară *Dincolo de nisipuri* este o narațiune.

.....

.....

.....

.....

► 2. **Indică modurile de expunere** prezente în nuvela *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu (fragmentul studiat).

.....

.....

.....

► 3. **Transcrie** din text câte un scurt pasaj care să conțină: **narațiune, descriere, dialog**:

.....
.....
.....
.....
.....

► 4. **Argumentează**, într-o compunere de cel mult 20 de rânduri, că **descrierea** este unul dintre **modurile de expunere** literară întâlnit în nuvela *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

► 5. **Prezintă intriga** nuvelei *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu.

.....
.....
.....
.....
.....

► 6. **Prezintă deznodământul** narațiunii *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu.

.....
.....
.....
.....

Semnificația personajelor

► 1. **Transcrie** cel puțin zece **enunțuri** din care să rezulte **imaginea lui Șușteru în diferite ipostaze** ale acestuia în lupta pentru existență.

De exemplu: „avea ochii turțiți de somn”;

„ieși în drum, mic și slab”;

.....
.....
.....

Imaginea artistică

► 1. Descrie lumea din nuvela *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu.

.....

.....

.....

.....

.....

► 2. Explică, în acest context, semnificația titlului nuvelei *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu.

.....

.....

► 3. Demonstrează ce semnificație are existența apei pentru satul de câmpie descris în nuvela *Dincolo de nisipuri*.

.....

.....

.....

.....

.....

► 4. Transcrie din nuvela *Dincolo de nisipuri* fragmente în care se pune accent pe:

a) **văz**:

.....

.....

b) **auz**:

.....

.....

c) **simț olfactiv**:

.....

.....

d) **simț tactil**:

.....

.....

► 5. Explică valoarea metaforică a imaginii râului secăt din nuvela *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu.

.....

.....

► 6. Citește următorul fragment, indicând structurile care conțin imaginile auditive și vizuale: „O fată se pieptăna, răsfirându-și părul castaniu în lumina soarelui, și zicea un cântec trist de aducea a bocet.”

.....

.....

▶ 7. Explică efectul artistic al comparației din textul: „O mânăcă a cămășii, îmbâcsită de sudoare, îi atârna de încheietura mâinii ca un pansament desfăcut”.

.....

.....

▶ 8. Explică, într-un comentariu de maximum cinci rânduri, efectul expresiv al enunțului următor: „Albia râului se întindea în sus ca o omidă cenușie.”

.....

.....

▶ 9. Desprinde cel puțin câte două elemente care să susțină coexistența realului cu fantasticul în nuvela *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu.

.....

.....

.....

Semnificația operei

▶ 1. Realizează o descriere a călărețului, explicând semnificația prezenței acestuia în serii narative distincte.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

▶ 2. Argumentează prezența secvenței copilăriei în segmentele narative proprii nuvelii *Dincolo de nisipuri*.

.....

.....

.....

▶ 3. Descoperă, în nuvela *Dincolo de nisipuri*, pasajele în care este prezentat ritualul îndeplinit de locuitorii satului înainte de ploaie.

.....

.....

.....

.....

.....

▶ 4. Prezintă cel puțin două situații care te-au impresionat cel mai mult.

.....

.....

► 5. Care este **situația finală** din nuvela *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu?

.....
.....
.....
.....
.....

Nuvela

Nuvela (fr. *nouvelle*, it. *novella* = „noutate, nuvela”).

Scurtă compoziție literară de ficțiune, la început sinonimă cu povestirea.

Din punctul de vedere al lungimii sale, nuvela se situează între povestire și roman.

Atenție!

- În povestire, relatarea e subiectivă, pusă în seama unor povestitori, în nuvelă obiectivitatea e mai mare; nuvela acordă importanță și definirii complexe a personajelor nu doar firului epic, precum povestirea.
- Nuvela (caracteristici): prezintă, cel mai adesea, fapte verosimile; un singur fir epic; conflict central; intrigă riguros construită; pune accentul mai mult pe personaj decât pe acțiune; stil obiectiv.

► 1. **Explică**, în maximum 10 enunțuri, de ce opera literară *Dincolo de nisipuri* poate fi denumită **nuvelă**.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

► 2. **Selectează**, din nuvela *Dincolo de nisipuri*, cel puțin cinci pasaje care să conțină **cuvinte și îmbinări de cuvinte neobișnuite**, pentru a ilustra, în acest sens, limbajul deosebit de pitoresc al prozei lui Fănuș Neagu.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Romanul

Baltagul

de Mihail Sadoveanu

► 1. Stabilind corespondența dintre elementele simbolice, **demonstrează că romanul *Baltagul* de M. Sadoveanu reprezintă, într-un anume fel, o reconstituire, peste timp, a acțiunii din balada *Miorița*.**

- trei turme de oi
- trei ciobănei
- ciobănelul moldovean.....
- oița bârsană
- măicuța bătrână

► 2. **Explică motoul** romanului în raport cu semnificația faptelor. De ce crezi că l-a ales Sadoveanu?

► 3. **Relatează, pe scurt, întâmplările** romanului.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► 4. Recitind fragmentele din manual, **restabilește etapele „cercetărilor” Vitoriei.** Prin ce se aseamănă acestea cu acțiunea dintr-un roman modern sau film, de factură polițistă?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► 5. La fiecare popas, **imaginea unui bărbat care se afla pe un cal negru țintat și purta căciula brumărie** apare în evocarea Vitoriei sau a altor personaje. Ce **semnificație** atribuie acestei imagini?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **6. Explică actul justițiar** din finalul romanului. Care-i deosebirea dintre un act justițiar și o răzbunare?

.....
.....
.....
.....

► **7. Extrage contexte** în care autorul reconstituie **rosturile ciobanilor** după semnele vremii:

.....
.....
.....

► **8. Explică sensul datinilor** în viața oierilor, extrăgând din roman pasaje edificatoare. Exemplu: „...omul cel cu căciulă brumărie a avut gust să-i facă părintele o cetanie și-o aghiazmă și să-i stropească oile.”

.....
.....
.....
.....

► **9. Demonstrează** prin citate și elemente ilustrative că **Vitoria trăiește în respectul obiceiurilor și în credința față de Dumnezeu.**

Exemple: „și lepădă o picătură din păhăruț înainte de a bea...”
„Vitoria a primit plosca și a făcut frumoasă urare miresei.”

.....
.....
.....

► **10. Comentează semnificațiile** pe care le are, în text, **rânduiala**, ținând cont de contextele în care apare termenul:

.....
.....
.....

► **11. Realizează portretul moral al Vitoriei Lipan**, urmărind cu exemple din text, trăsăturile psihice esențiale: **perspicacitatea** (agrimea minții, spiritul pătrunzător), **tenacitatea** și **puterea iubirii ei**, cu atât mai profundă cu cât se exteriorizează mai puțin.

.....
.....
.....
.....
.....

► **12.** Comentând observația scriitorului: „Vitoria clipi din ochi asupra unui întuneric care-i izbucnise înăuntru (...) Ca și cum întunericul care se iscase în ea avea să se deschidă, munteanca stătu așteptând și cugetând. Acuma vedea adevărat și bine că vântul a conținut. Căzuse jos, în vale și amuțise și el. Semnul era vădit. Mai înainte nu putea trece.”, **remarcă filonul** puternicelor trăiri sufletești ale Vitoriei Lipan.

.....

.....

► **13. Descrie**, în maximum zece rânduri, cum ți-ai reprezentat în minte locul (relief, vegetație, culori, reverberații ale luminii prin vegetație, prezențe omenești, prezența câinelui) în care Nechifor Lipan și-a găsit tragicul sfârșit.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **14.** Elaborează o compunere de maximum cincisprezece rânduri în care să demonstrezi caracterul monografic al romanului *Baltagul*, reliefând:

- complexitatea vieții păstorești, grație respectării, și azi, a rânduielilor bazate pe legi nescrise;
 - permanența rânduielilor mitice;
 - funcția preotului de la sat, de păstrător al mesajului de spiritualitate peste timp.
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Opera literară

Reamintește-ți!

- **Tema:** un aspect dintre cele mai generale ale realității, surprins artistic.
- **Motivul:** o modalitate prin care se realizează tema în operă.
- **Laitmotivul:** motivul central, repetat în opera literară.
- **Subiectul. Momentele subiectului**
 - Expoziție
 - Intrigă

- Conflict
- Punct culminant
- Deznodământ

● **Ideea:** semnificația operei; include atitudinea autorului față de tema abordată.

1. Prezintă întâmplările dintr-o operă literară epică studiată în clasa a VII-a, în **ordinea desfășurării acțiunii**.

.....

.....

.....

.....

.....

▶ **2. Povestește narațiunea *Baltagul*** de M.Sadoveanu, evidențiind **momentele subiectului**.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

▶ **3. Scrie** ce sugerează **titlul** lecturii, urmărind:

- semnificația primului termen în raport cu întâmplările;
- numele obiectului folosit.

Observă:

- Semnificația titlului: – fixează locul personajului
– sugerează trăsături sufletești și poziția autorului.
- Semnificația personajelor.

▶ **4. Menționează personaje** din romanul ***Baltagul***, de M.Sadoveanu, în ordinea importanței lor în desfășurarea acțiunii.

.....

.....

.....

.....

▶ **5. Prezintă portretul fizic** al unui personaj dintr-o operă literară studiată în clasa a VII-a, urmărind:

a) modul de expunere:

.....

.....

b) mijloacele de caracterizare:

.....

.....

c) procedeele artistice:

.....

.....

6. Enumeră cel puțin cinci **trăsături sufletești** ale **Vitoriei Lipan**:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Reține!

● **Portretul moral** al unui personaj este prezentat prin **acțiune, dialog** și prin **opinia celorlalte personaje**.

● **Trăsăturile eroului** sunt evidențiate prin **alternanța dialogului cu narațiunea**.

► 7. Caracterizează personajul principal al romanului *Baltagul* de M. Sadoveanu, pe baza următorului plan:

a) Trăsături fizice:

.....

.....

.....

b) Trăsături sufletești:

.....

.....

.....

c) Mijloace de caracterizare:

● Descriere directă:

.....

.....

.....

● Caracterizare indirectă:

.....

.....

.....

– de către autor:

.....

.....

.....

– felul în care acționează:

.....

.....

.....

.....

Genuri și specii literare

Observă:

Nuvela: prezintă, cel mai adesea, fapte verosimile; un singur fie epic; conflict centrat; intrigă riguros construită; stil obiectiv.

- Proporțiile textului
- Spațiul și timpul narațiunii
- Numărul de personaje
- Planul unic al acțiunii

► **1. Argumentează**, în cel mult cinci enunțuri, de ce opera literară *Dincolo de nisipuri*, de Fănuș Neagu, este o nuvelă:

.....

.....

.....

► **2. Menționează** ultima operă literară epică studiată.

.....

► **3. Precizează** cel puțin trei **particularități** ale acestei opere literare, ca specie literară.

.....

.....

► **4. Indică**, exemplificând, **modurile** caracteristice **de expunere** din această operă literară.

.....

.....

► **5. Dă** cel puțin cinci exemple de **nuvele** din **literatura română și universală**:

- a)
- b)
- c)
- d)
- e)
- f)
- g)
- h)
- i)

Observă:

Romanul:

- Acțiune complexă și de mare întindere;
- Mai multe planuri ale acțiunii, personaje numeroase;
- Diversitate de forme.

► **6. Argumentează semnificația intrigii** în romanul *Baltagul* de M.Sadoveanu.

.....

.....

.....

► **7. Demonstrează**, într-o compoziție de maximum 10 rânduri, că opera literară *Baltagul* de M.Sadoveanu este un roman:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Modalități de expunere: (Narațiunea. Descrierea. Monologul. Dialogul)

1. **Narațiunea** (fr. *narration*; lat. *naratio* „povestire”, istorisire):

- Relatare a unor întâmplări, într-o succesiune de momente.
- Narațiunea: semn distinctiv al epicului.
- **Narațiuni:** a) **în versuri** - balada:
 - poemul:
 - epopeea:
- b) **în proză:** - schița:
 - nuvela:
 - romanul:

► **1. Transcrie**, în spațiul punctat, cel puțin un titlu al unor opere literare care să ilustreze, pe rând, speciile literare proprii tipurilor de narațiuni indicate mai sus.

► **2. Retranscrie** speciile literare de mai jos, în funcție de gradul de complexitate a elementului narativ:

roman, schiță, nuvelă, anecdotă, povestire, zicală

- a.
- b.
- c.
- d.
- e.
- f.

► **3. Indică** cel puțin două **titluri** ale unor opere literare preferate corespunzătoare următoarelor specii literare:

- a) schița:
-
-
-

- b) nuvela:
- c) romanul:
- d) balada:.....
 (populară și/sau cultă):

► **4. Realizează**, într-o compunere de cel mult 10 rânduri, o **caracterizare succintă a personajului preferat**.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Descrierea

(fr. *décrire* < lat. *describere* = a descrie, a zugrăvi)

- Zugrăvirea trăsăturilor particulare ale unui lucru, personaj, fenomen, aspect din natură
- Procedeu literar opus narațiunii
- Operă literară sau fragment dintr-o operă literară, realizată pe baza acestui procedeu.
- Operă literară integral descriptivă: **pastelul**.
- În proza epică, tipurile cele mai răspândite de descriere sunt: **peisajul, portretul, descrierile de interioare** etc.
- În proza unor scriitori, descrierea ocupă un loc mult mai extins față de narațiune (M.Sadoveanu).
- În literatura română, descrierile de peisaj se întâlnesc de asemenea în pastelurile lui V.Alecsandri, I.Pilat, A.Maniu etc.

► **Transcrie**, din două opere literare studiate în clasa a VII-a, scurte fragmente realizate pe baza procedurii descrierii:

a).....	b).....

3. Monologul

(fr. *monologue* < gr. *monologos* (vorbire de unul singur)

- Procedeu literar în care un personaj vorbește cu sine însuși.
- Este celebru, de exemplu, monologul despre moarte al lui Hamlet din piesa lui Shakespeare.

► Transcrie dintr-o operă literară, la alegere, un scurt fragment în care un personaj analizează propriile sale stări sufletești.

4. Dialogul

(< fr. *dialogule* < lat. lit. *dialogus*)

- Modalitate literară constând din alternarea replicilor a două sau mai multe personaje într-o operă literară (epică sau dramatică, de obicei; mai rar în cea lirică).
- Scriere redactată sub forma unei convorbiri purtate de personaje cu scopul de a dezvolta și susține anumite idei.

► 1. **Comentează** următorul text, insistând asupra **funcției dialogului** în surprinderea reacțiilor specifice ale personajelor:

„– Dar noi n-am declarat-ă? strigă mamița...

– Ce e vinovat băiatul dacă i-a zburat pălăria? zice mamm-mare.

– De ce-a scos capul pe fereastră? eu i-am spus să nu scoată capul pe fereastră! zice cu pică urâtul.

– Nu-i treaba dumitale! ce te-amesteci d-ta? zice tanti Mița urâtului....”

(I.L.Caragiale, *D-I Goe...*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Observă:

Dialogul apare ca:

- a) formă de comunicare verbală;
- b) mod de expunere;
- c) mijloc de caracterizare.

► 2. **Precizează** ce **moduri de expunere** apar în romanul **Baltagul** de M.Sadoveanu.

.....

.....

► 3. **Transcrie** din romanul **Baltagul** o secvență construită numai pe **dialog**.

.....

.....

.....

.....

► **4. Precizează** momentul subiectului reprezentat de secvența identificată mai sus, insistând asupra informațiilor privitoare la personaje.

.....
.....

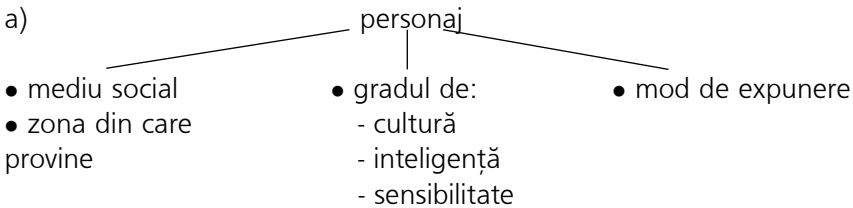
► **5. Căru** tip de vorbire (**vorbire directă** sau **indirectă**) îi corespunde **dialogul**?

.....

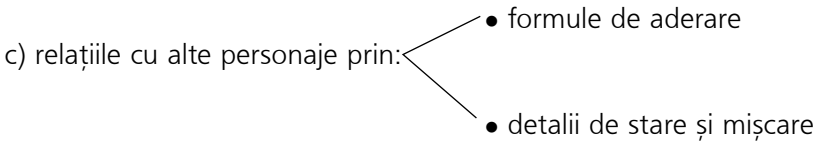
Reține:

• Ca mod de expunere, dialogul reprezintă și un mijloc de caracterizare. Oferă date despre:

a)

b) reacții și stări sufletești

► **6. Evidențiază** ce **trăsături ale personajelor** se desprind din următorul fragment dialogat:

„– Plecați-vă, zise trimisul, și nu vă puneți capul în primejdie.
– Nu purta grijă de capul nostru, domnule.
Gândiți-vă mai bine la al vostru.
– Încă o dată vă întreb, vă înclinați ori ba?
– Ba!

(C.Negruzzi, *Sobiescki și românii*)

.....
.....
.....
.....

► **7. Transcrie** secvența de mai sus din vorbirea directă în vorbirea indirectă:

.....
.....
.....
.....

EVALUARE

„Fata de împărat dete apă lui Prâslea de bău, și prinse putere; atunci strânse zmeul în brațe, îl ridică în sus, și, când îl lăsă jos, îl băgă până în genunchi în pământ; se opinti și zmeul, ridică și el în sus pe Prâslea, și lăsându-l în jos, îl băgă până la brâu; puindu-și toate puterile, Prâslea mai strânse o dată pe zmeu de-i pârâi oasele și aducându-l îl trânti așa de grozav, de-l băgă până în gât în pământ, și-i și tăie capul; iar fetele de bucurie se adunară împrejurul lui, îl luau în brațe, îl sărutau și îi ziseră:

– De azi înainte, frate să ne fii.”

(*Prâslea cel voinic și merele de aur*)

1. Indică tipul de operă literară din care face parte fragmentul de mai sus 5,00 p.
 2. Enumeră patru elemente caracteristice acestei opere literare 20 p.
 3. Indică personajele din acest fragment, precizând dacă sunt personaje principale, secundare sau episodice 10 p.
 4. Indică personajele care reprezintă binele și pe cele care reprezintă răul 5 p.
 5. Precizează persoana la care se povestește 5 p.
 6. Arată ce tip de relație există în acest fragment între autor și narator 20 p.
 7. Indică formele literare ale cuvintelor *dete* și *puindu-și* 5 p.
 8. Dă exemple de cuvinte formate prin derivare cu sufixele “-esc”, “-ie”, “-easă” de la *împărat* 5 p.
 9. Indică timpurile la care se află verbele din textul de mai sus 5 p.
 10. Realizați în patru rânduri rezumatul textului de mai sus 10 p.
- Din oficiu: 10 p.

Semnificația și caracterizarea personajelor

Observă:

- Personaj: categorie literară de prim ordin.
- Personaje principale și secundare; personaje complexe și unilaterale.
- Personaje pozitive și negative.
- Personajele au în acțiune un rol și o poziție determinate de relația lor cu eroul.
- Raportate la Vitoria Lipan, de exemplu, celelalte personaje sunt secundare.
- Personajele secundare evidențiază trăsăturile personajului principal.
- Vitoria Lipan: personaj-simbol.
- Fiecărui personaj îi este proprie o semnificație general-umană.

► **1. Stabilește relația** dintre **Vitoria Lipan** și **celelalte personaje**, precizând cum evoluează aceasta:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **2. Precizează ce fel de personaj** este **Vitoria Lipan**, urmărind rolul ei în desfășurarea întâmplărilor.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **3. Comentează stările sufletești și acțiunile** trăite și îndeplinite de un personaj dintr-o operă literară recent studiată:

a) stări sufletești:

.....

.....

.....

.....

.....

b) acțiuni:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **4. Explică**, în cel mult zece enunțuri, **semnificația personajului** vostru **preferat** pe baza concluziei formulate în exercițiul de mai sus:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **5. Identifică trăsăturile morale** ale **personajului preferat** sugerate de **stările** personajului:

.....

.....

.....

.....

.....

► **6. Identifică**, în romanul *Baltagul* de M.Sadoveanu, **secvența narativă** în care sunt cuprinse, după opinia ta, **cele mai multe trăsături sufletești**:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **7. Prezintă**, într-o compunere de cel mult 10 rânduri, **trăsăturile morale** ale lui Șușteru, din nuvela *Dincolo de nisipuri* de Fănuș Neagu, sau din romanul *Baltagul* de M.Sadoveanu, sugerate **prin părerea formulată de alte personaje**.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **8. Reconstituie imaginea completă a eroului preferat**, pornind de la următoarele aspecte:

a) Cum se crede acesta:

.....

.....

.....

.....

b) Cum îl văd ceilalți:

.....

.....

.....

.....

c) Cum apare din text:

.....

.....

.....

.....

► **9. Alege**, dintr-o operă literară studiată în clasa a VII-a sau a VIII-a, două personaje diferite; explică prin ce se deosebesc cele două personaje, având în vedere:

a) replicile; b) acțiunile; c) opinia altor personaje.

Personaje	Replici	Acțiuni	Opinii ale altor personaje	Trăsături

Narațiunea (Autor. Narator. Personaj)

► 1. Precizează ce fel de operă literară este *O scrisoare pierdută* de I.L.Caragiale. Argumentează răspunsul în cel mult cinci enunțuri.

.....

► 2. Identifică modurile de expunere din opera literară *Toiagul minunilor* de V.Voiculescu, folosindu-vă de citate corespunzătoare.

a) Descriere:

.....

b) Dialog:

.....

c) Povestire:

.....

► 3. Indică modul de expunere folosit mai mult în această operă literară prin raportare la acțiune și dialog.

.....

.....

Observă: —

• În opera epică pot apărea toate modurile de expunere: a) **descriere**; b) **dialog**; c) **povestire**.

• Opera epică bazată pe povestire ca mod de expunere dominant se numește **narațiune**.

• Elementele narațiunii sunt: a) **acțiune** (spațiu, timp, întâmplări); b) **personaje**; c) **narator**.

• **Autorul** este persoana care concepe și scrie o operă literară.

• **Naratorul** este persoana care povestește una sau mai multe întâmplări la care a participat sau a fost martor.

► 4. Indică pentru narațiune:

a) verbul cu sensul de „a povesti”:

b) substantivul care denumește „povestitorul”:

► 5. Povestește *Moara lui Călifar* de Gala Galaction, pe baza planului simplu de idei, interpretând acțiunea în timpul și spațiul proprii acesteia:

.....

.....

.....

.....

.....

► 6. Dă **exemple** de trei **narațiuni** în care **povestirea** se face **la persoana a III-a**:

.....
.....
.....
.....

► 7. **Precizează relația autor-narator** în următoarele opere literare:

- a) un basm (la alegere):
b) o schiță (la alegere):
c) un roman (la alegere):

Reține:

- Narațiunea la persoana a III-a prezintă întâmplările naratorului care știe dinainte desfășurarea și finalul lor.
- **Narațiunea** apare în:
 - proză (basm, schiță, nuvelă, roman, parabolă)
 - versuri (fabula, balada).
- **Naratorul** este diferit de personaj; vede și înregistrează întâmplările ca o cameră de filmat ($N \neq P$)
 - Naratorul și autorul** se identifică ($N=A$)
 - Autorul** este distinct de personaje ($A \neq P$)
- **Narațiunea la persoana I** prezintă întâmplările la care **naratorul participă direct**.
- Participarea naratorului presupune ritmul alert al povestirii, exprimarea mai intensă a trăirilor, poziția clară față de evenimentele relatate.

EVALUARE

„Pe când doamna Popescu-mi expune părerile ei sănătoase în privința educației copiilor, auzim dintr-o odaie de alături o voce răgușită de femeie bătrână:

- Uite, coniță, Ionel nu s-astâmpără!
- Ionel! strigă madam Popescu; Ionel! vin' la mama! Apoi către mine încet:
- Nu știi ce ștremgar se face...și deștept...

Dar vocea de dincolo adaugă:

- Coniță! uite Ionel! vrea să-mi răstoarne mașina!...Astâmpără-te că te arzi!
- Ionel! strigă iar madam Popescu; Ionel! vin' la mama!
- Sări, coniță! varsă spiritul! s-aprinde!
- Ionel! strigă iar mama, și se scoală repede să meargă după el.

(I.L.Caragiale, *Vizită...*)

1. Indică personajele care participă la desfășurarea acțiunii din fragmentul de mai sus. 5 p.
2. Enumeră trei trăsături de portret moral al lui Ionel, prin referire la comportamentul personajului 20 p.
3. Arată care este modul de expunere dominant în fragmentul de mai sus 10 p.

4. Indică trei dintre particularitățile schiței 5 p.
5. Precizează la ce timp se află verbele din acest text 5 p.
6. Construiește două propoziții cu sinonime ale cuvântului *pădere* 20 p.
7. Elaborează un enunț cu sensul figurat al verbului *a se aprinde* 5 p.
8. Stabilește termenul de bază de la care s-a format cuvântul *coniță* 5 p.
9. Transcrie textul de mai sus trecându-l din vorbirea directă în vorbirea indirectă 5 p.
10. Precizează două dintre modificările ce se produc în text prin această trecere din vorbirea directă în vorbirea indirectă..... 10 p.

Din oficiu: 10 p.

Literatura S.F. și realitatea

Din interviul luat doctorului Valentin Pilmann de către corespondentul special al postului de radio Marmont cu prilejul decernării premiului Nobel pentru fizică

PROBABIL, prima dumneavoastră descoperire mai importantă, doctor Pilmann, trebuie considerată a fi „radiantul Pilmann”...

– Cred că nu. „Radiantul Pilmann” nu este nici prima, nici cea mai serioasă și, în fond, nici nu-i o descoperire. Și nu chiar a mea.

– Probabil că glumiți, doctore. „Radiantul Pilmann” este o noțiune cunoscută de către fiecare școlar.

– Nu mă surprinde. De altfel, „radiantul Pilmann” a fost descoperit pentru prima dată de către un școlar. Spre marele meu regret, nu mai țin minte cum îl cheamă (...)

„Radiantul Pilmann” este o chestie extrem de simplă. Închipuiți-vă că rotiți un glob uriaș și începeți să trageți în el cu un revolver. Urmele de pe glob merg într-o direcție oarecare, ușor curbată. Esența a ceea ce dumneavoastră numiți prima mea descoperire este un lucru foarte simplu. Toate cele șase Zone de Vizitare sunt astfel dispuse pe suprafața planetei noastre de parcă s-ar fi tras în Pământ șase focuri dintr-un revolver situat undeva pe linia Pământ-Deneb. Deneb este steaua „Alfa” din Constelația „Lebăda”, iar punctul de pe bolta cerească de unde, ca să zicem așa, s-a tras, se numește „radiantul Pilmann”.

– Vă mulțumesc, doctore. Dragi ascultători, în sfârșit, ni s-a explicat clar ce este „radiantul Pilmann”. Apropo, alaltăieri s-au împlinit exact treisprezece ani de la ziua Vizitei. Doctore Pilmann, puteți să ne spuneți câteva cuvinte în legătură cu aceasta?

– Ce anume vă interesează? Având în vedere că n-am fost atunci în Marmont...

– Cu atât mai mult este interesant de știut ce ați crezut când orașul dumneavoastră natal v-a arătat obiectele incursiunii supercivilizației extraterestre.

– Vorbind cinstit, mai întâi de toate am crezut că e o gogomănie.

Era greu de imaginat că în micul nostru Marmont s-ar fi putut întâmpla cine știe ce.

Gobi, New Foundland – asta mai treacă-meargă – dar Marmont!

– În cele din urmă, totuși, ați crezut.

– În cele din urmă, da!

– Și apoi!
– Mi-a venit deodată ideea că Marmont, cu cele cinci Zone de Vizitare rămase ... de altfel, scuzați-mă, atunci erau într-adevăr numai patru, pentru că toate zonele stăteau pe aceeași curbă.

Am socotit coordonatele și le-am trimis la „Nature”.

– Și nu v-a emoționat câtuși de puțin soarta orașului natal?

– Vedeți, în acea vreme credeam deja în Vizite, dar nu puteam fi convins în nici un fel să iau în considerare corespondențele pline de panică despre cartierele arse, cu monștri ce mâncau îndeosebi bătrâni și copii, despre luptele sângeroase dintre invulnerabilii vizitatori și, în cel mai înalt grad, vulnerabile, dar invariabil eroicele unități regale de tancuri.

Descoperirea „radiantului Pilmann” a fost prima, dar probabil nu și ultima dintre contribuțiile dumneavoastră la cunoștințele despre Vizită...

– Prima și ultima.

– Dar, fără îndoială, în tot acest timp ați urmărit cu atenție funcționarea cercetărilor internaționale în Zona Vizitei.

– Da.

– Și care este, după părerea dumneavoastră, cea mai importantă descoperire din toți acești treisprezece ani?

– Însăși Vizita.

– Scuzați-mă, n-am....

– Însăși Vizita reprezintă cea mai importantă descoperire, nu numai din toți acești treisprezece ani, dar și din întreaga existență umană. Nu este chiar așa de important cine sunt vizitatorii. Nu contează de unde și de ce au venit, din ce cauză au stat așa de puțin și unde au plecat după aceea. Important este faptul că acum oamenii știu cu certitudine un lucru: nu suntem singuri în Univers. Mă tem însă că Institutul de Cultură Extraterestră nu va reuși niciodată să facă o descoperire mai deosebită.

– Este extrem de interesant, doctore Pilmann, dar eu m-am referit în fond la descoperirile de ordin tehnologic. Descoperiri care să poată folosi științei și tehnicii pământene. De fapt, o serie de savanți celebri consideră că ceea ce s-a găsit în Zona Vizitei poate contribui la schimbarea întregului curs al istoriei noastre.

– Poate, dar eu nu sunt socotit printre adepții acestui punct de vedere. Nu sunt un specialist în ceea ce privește descoperirile concrete.

– Totuși, sunteți de doi ani consultantul Comisiei ONU pentru problema Vizitei...

– Da. Numai că nu am nici o legătură cu studiul culturii extraterestre. La COPROVI, împreună cu colegii mei, reprezint opinia științifică internațională atunci când e vorba despre controlul îndeplinirii Hotărârii ONU în ceea ce privește internaționalizarea Zonei de Vizitare. În concluzie, urmărim ca ciudățeniile extraterestre luate din Zonă să fie puse numai la dispoziția Institutului Internațional.

– Poate și altcineva să intre în posesia acestor ciudățenii?

– Da.

– Vă referiți, probabil, la stalkerii?

– Nu știu ce sunt aceștia.

– Așa se numesc la noi, în Marmont, tinerii temerari care își asumă riscul pătrunderii în Zonă pe cont propriu și fură de acolo tot ce reușesc să găsească.

- Înțeleg. Nu, asta nu e de competența noastră.
- Ce-ar mai fi! De asta se ocupă poliția. Dar era interesat de știut cu ce vă ocupați în mod direct, doctore Pilmann.
- Sunt pierderi continue de materiale din Zonă, care ajung în mâinile unor persoane lipsite de responsabilitate și spirit de organizare. Ne ocupăm de rezultatele acestor pierderi.
- Mulțumesc. Dar pe dumneavoastră, ca savant, nu vă atrage studierea minunilor extraterestre?
- Cum să vă spun... Se prea poate.
- Deci putem spera că marmontienii îl vor vedea, într-o minunată zi, pe faimosul lor concetățean pe străzile orașului natal.
- Nu este exclus.

(Textul interviului a fost tradus de Valerian Stoicescu)

► **1. Descrie**, din imaginație, **orașelul** american **Marmont**, înainte de a deveni celebru datorită vizitei unor extraterestri.

.....

.....

.....

.....

.....

► **2. Scrie** ce crezi despre **riscurile și implicațiile** „meseriei” de „stalker”.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **3. Imaginează o întâmplare** petrecută în „Zona Marmont”, bazată pe fapte neverosimile, dar explicabile prin ipotetice argumente științifice.

Restricții: Compunerea să aibă maximum 15 rânduri.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► **4. Precizează** în ce raport se află literatura S.F. cu realitatea.

.....

► **5. Amintește-ți** titlurile unor romane S.F. citite și numele autorilor lor.

► **6. Citește romanul *Picnic la marginea drumului***, de Arcadi și Boris Strugațki, care a stat la baza filmului *Călăuza* al regizorului rus Andrei Tarkovski.

V. STRUCTURA TEXTULUI DRAMATIC

Comedia

O scrisoare pierdută

de I.L.Caragiale

► 1. Urmărind acțiunea comediei *O scrisoare pierdută* – radiografie comică a societății românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea – **povestește** pe scurt **subiectul** fiecărui act, urmărind acțiunile grupărilor:

A. Tipătescu (+Pristanda):

Zoe

Trahanache

Actul I

.....

Actul II

.....

Actul III

.....

Actul IV

.....

► 2. **Indică personajele reprezentative** în comedie pentru următoarele instituții:

• administrația publică:.....

• presa:

• școala:

• poliția:

• justiția:

• familia:

► 3. Urmărind **eforturile personajelor** pentru salvarea aparențelor, **motivează** acțiunile lor având în vedere:

• ce ar fi însemnat publicarea scrisorii pierdute pentru Tipătescu, Zoe, Trahanache:

.....

• ce înseamnă deținerea/trimiterea unei scrisori pentru

Cațavencu:

Dandanache:

Farfuridi:

► 4. **Explică**, din perspectiva luptei pentru puterea politică, **ce categorii de personaje reprezintă**:

• Tipătescu – Zoe – Trahanache

.....

• Cațavencu – Farfuridi – Dandanache:

.....

.....

► 5. Știind că rezistența în timp a comicului operei lui I.L.Caragiale își are o importanță sursă în limbajul personajelor, **indică formele corecte ale cuvintelor folosite în forme alterate**, trădând incultura sau falsitatea nivelului social în care se complac personajele:

mondir:

țivil:

prinz:

văz:

renumerăție:

bampir:

al' dată:

bravos:

andrisant:

docoment:

apropitar:

adaogi:

famelie:

► 6. **Motivează confuziile** din text între *scrofulos* și *scrupulos*, *renumerăție* și *renumerăție*, pornind de la sensurile din dicționar ale cuvintelor:

.....

► 7. **Explică înțelesul** următoarelor cuvinte:

dejunează:

onorabil:

a compromite:

dizgrație:

a ofensa:

► 8. **Propune** câte două **sinonime** pentru cuvintele subliniate din textele următoare:

a) „Să nu care cumva să afle! Cum e ea *simțitoare*!”

.....

b) „D-le Cațavencu, ai voit să mă pierzi pe mine și te-ai pierdut și pe d-ta.”

.....

► 9. **Identifică antonimele** din textul: „Când te-a arestat Fănică te-am scăpat eu...acum te arestez eu și n-ai să scapi decât atunci când mi-oi găsi scrisoarea... A! ești pierdut.”

.....

.....

► 10. **Indică sensul cuvintelor** scrise cursiv în textele:

a) „Să-mi *aprinz* numai țigara”

b) „Lasă, omule, zi-i *mișel* și pace! Ce te *aprinzi* așa?

c) „Am *pierdut-o* (se mai caută apoi cu hotărâre)”

d) „Sunt în adevăr *pierdut*.”

e) „Eu, cum căzusem, mă *ridic* degrabă, o iau pituliș pe lângă uluci și intru în curtea primăriei.”

f) „Așa e polițaiul: tată să-ți fie-trebuie să-l ridici!”

► **11. Rescrie** în tabel **cuvintele**: *becher, plaivaz, dăscălime, director, degrabă, vraște, mișel, moft, a îmbuca, comitet, proprietar, prezident, prăpădit, slavă.*

Cuvinte din limba română actuală	Arhaisme	Neologisme

► **12. Indică sufixele diminutive** din următoarele cuvinte: *răvășel, puțintică, binisor, scri-sorică, pușor*, prin care personajele încearcă să-și atenueze intențiile.

Exemplu: răvaș-el,

► **13. Corectează**, în textul de mai jos formele fonetice greșite:

„Da’ de deranz ... destul! Închipește-ți să vii pe drum cu birza țiți postii hodoronc-hodoronc, zdronca-zdronca ... Știi, m-a zdrunținat ... si clopoței ... (gest) îmi țiuie urechile... stii asa sunt de amețit și de obosit...nu-ți fați o idee conia mea...”

► **14. Explică ortografia** cuvintelor scrise cursiv și punctuația textului:

a) „Fii bun, cetățene, du-te. Al’ dată mai vorbim.”

b) „Zic (sughite) Aș! de la prefectul – Zice: I-am cunoscut slova. Ia *arată-mi-o!*”

► **15. Argumentează** care dintre atitudini ți se pare că exprimă **poziția autorului** față de lumea evocată:

- râde cu simpatie de eroii săi.....
- lasă personajele să se comporte, detașându-se de ele.....
- critică societatea prin situațiile și prin eroii săi

► **16. Prezintă**, în maximum zece rânduri scrise în formă dialogată, **o întâmplare veselă**, folosind expresiile: *ca la teatru; să-l lucrăm pe onorabilul; nici în clin, nici în mână; ce s-o mai lungesc degeaba, îi pui piciorul în prag, am făcut-o de oaie, am întors-o cu politica.*

Scrierea

Curriculum vitae

■ Scriere cuprinzând relatarea propriei vieți (lat. „parcursul vieții”): *prezentare personală sau aplicație personală*.

▶ **1. Numește** cel puțin opt **informații obligatorii** care intră în alcătuirea unui *curriculum vitae*:

a) data și locul nașterii	e)
b)	f)
c)	g)
d)	h)

▶ **2.** Dă cel puțin trei exemple de abilități și calități posibil de consemnat într-un *curriculum vitae* (caracteristici personale demne de luat în seamă):

- a) capacitate organizatorică:
- b)
- c)

▶ **3. Numește** cel puțin șase **pasiuni** (hobby-uri) intelectuale, profesionale:

a) sportul	d)
b)	e)
c)	f)

Procesul-verbal

■ Compoziție de un tip special

▶ **1. Numește** două **feluri** de procese-verbale:

- a)
- b)

▶ **2.** Indică cele două **formule** folosite în redactarea unui proces-verbal, indiferent de conținut:

- a) Formula de introducere:
-
- b) Formula de încheiere:
-

▶ **3.** Indică **elementele ce se consemnează** în următoarele rubrici ale unui proces-verbal:

- a) în introducere:
-
-
- b) în cuprins:
-
-

c) în încheiere:

.....

.....

Reține!

- **Procesul-verbal** este un act oficial în care se consemnează constatarea unui fapt, a unei situații, desfășurarea unei ședințe sau adunări.
- În procesul-verbal trebuie să se consemneze nu mai aspectele esențiale, iar redactarea să fie clară.
- Redactarea unui proces-verbal se face în stil administrativ.

► **4.** Scrie cel puțin cinci dintre formulările tipice folosite în redactarea unui proces-verbal:

- a) „încheiat astăzi”
-
- b)
-
- c)
-
- d)
-
- e)
-
- f)
-
- g)
-

► **5.** Alcătuieste un proces-verbal în care să consemnezi constatarea unui fapt (la alegere):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

VI. SENS ȘI ÎNȚELEPCIUNE

Parabola biblică

- ▶ 1. Cărui **gen literar** aparține narațiunea despre *bogatul nemilostiv și săracul Lazăr*?
.....
.....
- ▶ 2. **Justifică** apartenența acestei scurte narațiuni la specia literară **parabolă**.
.....
.....
- ▶ 3. **Povestește conținutul** acestei narațiuni, insistând asupra **semnificației titlului**.
.....
.....
.....
.....
.....
- ▶ 4. **Povestește o întâmplare** care ar putea sta și azi la baza acestei narațiuni.
- ▶ 5. **Extrage** din text **cuvintele** în măsură să **sugereze contrastul** dintre situația celor două personaje:
• bogatul nemilostiv.....
• săracul Lazăr
- ▶ 6. **Explică atitudinea** pe care o are **bogatul** față de **săracul Lazăr**.
.....
.....
- ▶ 7. **Scrie** câte un **sinonim** pentru cuvintele subliniate:
„veselindu-se...în *chip* strălucit”
„*poftind* să se sature:
„Și în iad (...) fiind în *chinuri*”:
„mă chinuiesc în această *văpaie*”:
„acum aici el se *mângâie*”:
„între noi și voi s-a întărit o *prăpastie* mare”
„*loc de chin*”:
„*se vor pocăi*”:
- ▶ 8. **Explică sensul metaforic** al următoarelor imagini:
• „sânul lui Avraam”
• prăpastia existentă între credincioși și cei care trăiesc în lipsă de respect pentru legile morale și în necredință față de puterea lui Dumnezeu
- ▶ 9. **Caracterizează** lumea căreia îi aparține fiecare dintre cele două personaje.
•
•

► **10.** Cum interpretezi rugămintea pe care omul bogat, aflat acum în iad, i-o adresează lui Avraam?

.....
.....
.....

► **11.** Comentează răspunsul pe care Avraam îl dă omului bogat.

.....
.....
.....
.....
.....

► **12.** Desprinde mesajul transmis prin această parabolă.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

► **13.** Raportează această întâmplare la următorul episod:

„Era un om oarecare stăpân al casei sale, care a sădit vie. A împrejmuit-o cu gard, a săpat în ea teasc, a clădit un turn și a dat-o lucrătorilor, iar el s-a dus departe.

Când a sosit timpul roadelor, a trimis pe slugile sale la lucrători, ca să-i ia roadele.

Dar lucrătorii, punând mâna pe slugi, pe una au bătut-o, pe alta au omorât-o, iar pe alta au ucis-o cu pietre.

Din nou a trimis alte slugi, mai multe decât cele dintâi, și au făcut cu ele tot așa.

La urmă, a trimis la ei pe fiul său zicând: Se vor rușina de fiul meu.

Iar lucrătorii viei, văzând pe fiul, au zis între ei: Acesta este moștenitorul; veniți să-l omorâm și să avem noi moștenirea lui.

Și, punând mâna pe el, l-au scos afară din vie și l-au ucis.

Deci, când va veni stăpânul viei, ce va face acelor lucrători?

l-au răspuns. Pe acești răi, cu rău îi va pierde, iar via o va da altor lucrători, care vor da roadele la timpul lor.

Zis-a lor Iisus: Au n-ați citit niciodată în Scripturi: „Plata pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului. De la Domnul a fost aceasta și este lucru minunat în ochii noștri?”

De aceea vă spun că împărăția lui Dumnezeu se va lua de la voi și se va da neamului care va face roadele ei.” (*Pilda lucrătorilor celor răi*)

(Noul Testament, *Sfânta Evanghelie după Matei*, 21, 33-43)

► **14.** Formulează ideea exprimată în *Pilda lucrătorilor celor răi*.

► **15.** Desprinde semnificația morală și religioasă a celor două episoade.

TESTE LA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ*

VARIANTA 1

Recomandări:

1. Evaluarea se face pe scala de la 100 la 0 puncte;
2. Acordarea punctelor pe nivelurile grilelor de evaluare se face prin cumul, și nu prin excludere sau izolat;
3. Notarea se face prin folosirea unității [1], fără zecimale.

Subiecte:

1) Redactați o compunere despre comuniunea om – natură, așa cum reiese din fragmentul poemului *Călin* (*file din poveste*) de Mihai Eminescu.

Total: 40 de puncte.

Grila de evaluare:

- [4] identificarea problemei de rezolvat;
- [4] lizibilitatea și ortografia conținutului oarecare sau apropiat;
- [4] organizarea conținutului oarecare sau apropiat (așezarea în pagină, corectitudinea lexicală și gramaticală);
- [4] relevarea disparată a ideilor principale apropiate (de exemplu, descrierea cadrului natural);
- [4] prezentarea coerentă a ideilor referitoare la descrierea cadrului natural feeric;
- [4] relevarea relației de analogie dintre nunta umană și nunta viețuitoarelor în cadrul naturii feerice;
- [4] relevarea semnificației figurilor de stil (epitete, metafore, personificări, a îmbinării elementelor vizuale, auditive, olfactive);
- [4] relevarea armoniei dintre planul uman și planul natural (cosmic și terestru);
- [4] argumentarea logică a ideilor referitoare la comuniunea om – natură;
- [4] argumentarea logică și personală a ideilor referitoare la comuniunea om – natură.

Notă:

Se acordă punctajul în ordine descrescătoare [4, 3, 2, 1, 0], în funcție de rezolvarea fiecărui nivel al grilei de evaluare.

2) Relevați, în maximum 20 de rânduri, semnificațiile drumului lui Nică spre Iași, pe baza fragmentului din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă.

Total: 20 de puncte.

Grila de evaluare:

- [2] identificarea problemei de rezolvat;

* Vezi *Ghid metodologic de evaluare pentru limba și literatura română*. Coordonator: prof. univ. dr. Ioan Neacșu. Autori: Octavia Costea, Florentina Anghel, Nicolae I. Nicolae, A. Gh. Olteanu, Marin Iancu, Florica Mitu, Neculai Rotaru, Luminița Ioniță.

- [2] lizibilitatea și ortografia conținutului oarecare sau apropiat;
- [2] organizarea conținutului oarecare sau apropiat (așezarea în pagină, corectitudinea lexicală și gramaticală), conform cerinței din enunțul – item (maximum 20 rânduri);
- [2] enunțarea dispartă a unor idei referitoare la atașamentul lui Nică față de satul natal sau la bucuriile copilăriei;
- [2] prezentarea coerentă a unor idei referitoare la stările sufletești ale lui Nică (de exemplu, dragostea față de satul natal, teama de înstrăinare);
- [2] relevarea ideii de contrast dintre imaginea satului natal, în zi de sărbătoare și imaginea Socolei;
- [2] relevarea unor semnificații ale drumului lui Nică spre Iași (de exemplu, despărțirea de copilărie, înstrăinarea de spațiul natal);
- [2] relevarea elementelor literare, afective și simbolice, ale fragmentului vizat;
- [2] argumentarea logică a ideilor referitoare la semnificațiile drumului lui Nică spre Iași;
- [2] argumentarea logică și personală a ideilor referitoare la semnificațiile drumului lui Nică spre Iași.

Notă:

Se acordă punctajul în ordine descrescătoare [2, 1, 0], în funcție de rezolvarea fiecărui nivel al grilei de evaluare.

3) **Construiți** câte două enunțuri (propoziții sau fraze) cu sensuri diferite pentru fiecare dintre următoarele cuvinte: **notă, jar, subiect, a merge, a sufla**.

Model:

a arde

În sobă **arde** focul.

Nu-mi **arde** de glumă.

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 1 punct.

De exemplu:

- Am luat nota meritată.
- Citesc nota din josul paginii.
- Am adus jar să aprindem focul.
- M-a pus pe jar.
- Rezolv un subiect la alegere.
- El este un subiect de cercetări penale.
- Eu merg spre casă.
- Treburile merg bine.
- Vântul suflă cu putere.
- El suflă colegului său.

4) Barați cu o linie cuvintele din coloana scrisă în dreapta care nu fac parte din familiile lexicale ale cuvintelor de bază scrise în stânga:

Total: 10 puncte.

alb	cal	noapte	obraz	floare
albuș	cabală	a înnopta	neobrăzat	floral
album	călăraș	nocturn	obrăjor	a înflori
înălbire	cabalin	noptieră	obroc	florărie
albanez	călare			florilegiu

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 1 punct:

- alb: albuș, înălbire
- cal: călăraș, călare
- noapte: a înnopta, noptieră
- obraz: neobrăzat, obrăjor
- floare: a înflori, florărie

5) Completați spațiile punctate cu corelativele potrivite enunțurilor date:

- A ajuns și el unde se aflau colegii lui.
- A căzut când se apropia de finalul cursei.
- nu a învățat, fiindcă a fost bolnav.
- I-a adus mamei un buchet de flori ca să-și arate dragostea.
- Învăță și el cât poate.

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 2 puncte, după cum urmează:

[1] pentru corectitudinea gramaticală;

[1] pentru coroborarea criteriului gramatical cu cel semantic;

[0] nerespectarea criteriului gramatical.

De exemplu:

A ajuns și el acolo unde se aflau colegii lui.

A căzut atunci când se apropia de finalul cursei.

De aceea nu a învățat, fiindcă a fost bolnav.

Învăță și el atât cât poate.

6) Construiți 5 enunțuri (propoziții sau fraze), în care **pronumele personal (forma la persoana a III-a, singular, masculin)** să îndeplinească următoarele funcții: subiect, atribut pronominal prepozițional, complement direct, complement indirect, complement de agent.

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 2 puncte, după cum urmează:

[1] pentru corectitudinea gramaticală a enunțului;

[1] pentru coroborarea criteriului gramatical și al celui semantic;

[0] nerespectarea criteriului gramatical.

De exemplu:

- El se îndreaptă spre școală.
- Părerea despre el este reală.
- Mai întâi îl vede pe el.
- Aflu de la el această veste.

VARIANTA 2

Recomandări:

1. Evaluarea se face pe scala de la 100 la 0 puncte;
2. Acordarea punctelor pe nivelurile grilelor de evaluare se face **prin cumul**, și nu prin excludere sau izolat;
3. Notarea se face prin folosirea unității [1], fără zecimale.

Subiecte:

1) Redactați o compunere în care să arătați cum este realizată descrierea Humuleștilor în opera literară *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă.

Total: 40 de puncte.

Grila de evaluare:

[4] identificarea problemei de rezolvat;

[4] lizibilitatea și ortografia conținutului oarecare sau apropiat;

[4] organizarea oarecare sau apropiată a conținutului (așezarea în pagină, corectitudinea lexicală și gramaticală);

[4] identificarea dispartă a principalelor elemente ale spațiului humuleștean (de exemplu, Ozana, Cetatea Neamțului, dumbrăvile, luncile, prundul, știoalnel, țărinile, câmpul, dealurile);

[4] prezentarea coerentă a elementelor toponimice ale satului humuleștean (vezi nivelul anterior al grilei de evaluare);

[4] prezentarea modalităților de evocare afectivă a locurilor și a oamenilor din lumea Humuleștilor (de exemplu: prezența autorului, părinții, frații și surorile, prietenii, megieșii din Humulești);

[4] relevarea tradițiilor și a obiceiurilor satului natal (de exemplu, clăcile, șezătorile, horele, „ziua tăierii capului Sf. Ioan Botezătorul”);

[4] relevarea modalităților literare de realizare a descrierii spațiului humuleștean (de exemplu, asocierea faptului de a-și aminti cu prepoziția „cu”, dativul etic, topica, exclamația, comparația, enumerația, repetiția, personificarea);

- [4] argumentarea logică a ideilor referitoare la modul de realizare a descrierii (de exemplu, geografia satului, prezența elementului afectiv, dinamica descrierii);
- [4] argumentarea logică și personală a ideilor referitoare la modul de realizare a descrierii spațiului humuleștean.

Notă:

Se acordă punctajul în ordine descrescătoare [4, 3, 2, 1, 0], în funcție de rezolvarea fiecărui nivel al grilei de evaluare.

2) Alcătuiți o compunere de 8 rânduri în care să arătați semnificația expresiei subliniate din următoarele versuri:

„Iar în mândrul întuneric al pădurii de argint.
Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind;
Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace,
În cuiabar rotind de ape peste care luna zace”.

(*Călin – file din poveste* de Mihai Eminescu)

Total: 20 de puncte.

Grila de evaluare:

- [2] identificarea problemei de rezolvat;
- [2] lizibilitatea și ortografia conținutului oarecare sau apropiat;
- [2] organizarea conținutului oarecare sau apropiat (așezarea în pagină, corectitudinea lexicală și gramaticală);
- [2] sesizarea sensului figurat al acestei expresii;
- [2] identificarea expresiei poetice ca metaforă;
- [2] explicarea modului de realizare a metaforei (trecerea de la sensul propriu la sensul figurat);
- [2] sesizarea modului succesiv de realizare a metaforei (asocierea elementului abstract cu cel concret, trecerea de la comparația explicită la cea implicită prin suprimarea elementului comparativ);
- [2] relevarea valorii poetice a metaforei „cuiabar rotind de ape” (de exemplu, armonia regnurilor, ideea de comuniune, de spațiu ocrotitor);
- [2] argumentarea logică a ideilor referitoare la semnificația metaforei;
- [2] argumentarea logică și personală a ideilor referitoare la semnificația poetică a metaforei.

Notă:

Se acordă punctajul în ordine descrescătoare [2, 1, 0], în funcție de rezolvarea fiecărui nivel al grilei de evaluare.

3) Construiți câte un enunț (propoziție sau frază) cu fiecare dintre cuvintele sau grupurile de cuvinte:

sar / s-ar

laș / l-aș

var /v-ar

neam /ne-am

mai / m-ai

Model:

Plouă **întruna**.

Într-una din zile, voi merge la film.

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item, se acordă câte 1 punct.

De exemplu:

- Sar peste gard.
- S-ar duce dacă l-ar chema.
- Este neam cu mine.
- Ne-am întâlnit ieri.
- Este atât de laș!
- L-aș întreba dacă va veni.
- Suntem în luna mai.
- M-ai chemat?
- Cumpăr doar un kilogram de var.
- Cred că v-ar interesa ce aș vrea să vă spun.

4) Construiți 5 enunțuri (propoziții sau fraze) în care substantivul **cartea** să îndeplinească funcțiile sintactice de subiect, de nume predicativ, de atribut substantival prepozițional, de complement direct, de complement indirect.

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 2 puncte, după cum urmează:

[1] pentru corectitudinea gramaticală a frazei;

[1] pentru coroborarea criteriului gramatical cu cel semantic;

[0] pentru nerespectarea criteriului gramatical.

De exemplu:

- Cartea este pe birou.
- Coperta este a cărții acesteia.
- Își exprimă deschis părerea despre cartea recent apărută.
- Cumpăr cartea ce mi s-a recomandat.
- Vorbesc despre cartea prietenului meu.

5) Înlocuiți următoarele cuvinte sau grupuri de cuvinte subliniate cu sinonimele acestora:

- Se apropie ora mesei.
- Merge în parc după-masă.
- Are o minte ageră.

- Are ochi ageri.
- Este un om cu scaun la cap.
- Își păstrează scaunul.
- Are un cap limpede.
- El este capul familiei.
- Atâta inimă are încât ajută pe oricine.
- Se pierde în inima pădurii.

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 1 punct.

De exemplu:

- Se apropie ora prânzului.
- Merge în parc după-amiază.
- Are o minte ascuțită.
- Are ochi vioi.
- Este un om înțelept.
- Își păstrează postul.
- Are o minte limpede.
- El este șeful familiei.
- Atâta bunătate are încât ajută pe oricine.
- Se pierde în mijlocul pădurii.

6) Construiți 5 fraze formate din câte două propoziții, în care subordonata circumstanțială de mod să fie introdusă prin:

- adverbul relativ **cât**;
- locuțiunea conjuncțională **după cum**;
- locuțiunea conjuncțională **fără să**;
- locuțiunea conjuncțională **ca și cum**;
- locuțiunea conjuncțională **ca și când**;

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 2 puncte, după cum urmează:

- [1] pentru corectitudinea gramaticală a frazei;
- [1] pentru coroborarea criteriului gramatical și a celui semantic;
- [0] nerespectarea criteriului gramatical.

De exemplu:

- Cumpăr întotdeauna cât trebuie.
- Trăiești după cum îți așterni.

- Citesc fără să pierd un rând.
- Se comportă ca și cum m-ar cunoaște.
- Mă privește ca și când și-ar bate joc de mine.

VARIANTA 3

Recomandări:

1. Evaluarea se face pe scala de la 100 la 0 puncte;
2. Acordarea punctelor pe nivelurile grilelor de evaluare se face **prin cumul**, și nu prin excludere sau izolat;
3. Notarea se face prin folosirea unității [1], fără zecimale.

Subiecte:

1) Redactați o compunere despre imaginea Vitoriei Lipan, pe baza fragmentului studiat în clasa a VIII-a din *Baltagul* de M. Sadoveanu.

Total: 40 de puncte.

Grila de evaluare:

- [4] identificarea problemei de rezolvat;
- [4] lizibilitatea și ortografia conținutului oarecare sau apropiat al lucrării;
- [4] organizarea oarecare sau apropiată a conținutului (așezarea în pagină, corectitudinea lexicală și gramaticală);
- [4] relevarea unei trăsături fizice sau morale (de exemplu, autoritatea, perseverența, blândețea, gingășia);
- [4] prezentarea coerentă a cel puțin două trăsături sufletești (de exemplu, respectul față de tradiție, dragostea pentru adevăr);
- [4] relevarea trăsăturilor sufletești ale eroinei din relatarea evenimentelor rememorate;
- [4] relevarea diferențiată a tuturor ipostazelor în care apare aceasta;
- [4] sesizarea elementelor literare specifice care compun imaginea ideală, simbolică a personajului evocat de M. Sadoveanu;
- [4] argumentarea logică a ideilor care construiesc imaginea ideală, simbolică a soției, pe baza procedeelor literare specifice lui M. Sadoveanu;
- [4] exprimarea logică și personală a ideilor referitoare la imaginea eroinei Vitoria Lipan.

Notă:

Se acordă punctajul în ordine descrescătoare [4, 3, 2, 1, 0], în funcție de rezolvarea fiecărui nivel al grilei de evaluare.

2) Explicați efectele poetice ale expresiilor subliniate din *Călin (file din poveste)* de Mihai Eminescu:

„De treci codri de aramă, de departe vezi albind
Ș-azi mândra glăsuire a pădurii de argint.
Acolo, lângă isvoară, iarba pare de omăt,
Flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet;
Pare-că și trunchii vecinici poartă suflete sub coajă,
Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă.
Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint
Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind;
Ele trec cu harnici unde și suspină-n flori molatic,
Când coboară-n ropot dulce din tăpșanul prăvălatic.
Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace,
În cuiabar rotind de ape, peste care luna zace.”
(*Călin – file din poveste* de Mihai Eminescu)

Total: 20 de puncte.

Grila de evaluare:

- [2] identificarea problemei de rezolvat;
- [2] lizibilitatea și ortografia conținutului oarecare sau apropiat al lucrării;
- [2] organizarea oarecare sau apropiată a conținutului lucrării (așezarea în pagină, corectitudinea lexicală și gramaticală);
- [2] sesizarea sensului figurat al acestor expresii;
- [2] identificarea ca procedee stilistice a expresiilor subliniate (metafora, personificarea);
- [2] explicarea modurilor de realizare a metaforei și a personificării (trecerea de la sensul propriu la sensul figurat);
- [2] sesizarea efectelor artistice generate de cele 2 expresii artistice (de exemplu, ideea poetică de interferare a planului terestru cu cel cosmic, de comuniune om – natură);
- [2] relevarea corelației dintre descriptiv și feeric;
- [2] argumentarea logică a ideilor referitoare la explicația efectelor stilistice ale celor 2 expresii poetice;
- [2] argumentarea logică și personală a ideilor referitoare la explicația efectelor stilistice ale celor 2 expresii poetice.

Notă:

Se acordă punctajul în ordine descrescătoare [2, 1, 0], în funcție de rezolvarea fiecărui nivel al grilei de evaluare.

3) Construiți 5 enunțuri (propoziții sau fraze) cu formele corecte din următoarele perechi de cuvinte: **acurateță / acuratețe**; **politeță / politețe**; **delicateță / delicatețe**; **tinereță / tinerețe**; **frumuseță / frumusețe**.

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 2 puncte, după cum urmează:

[1] pentru alegerea formei corecte a cuvântului din perechea dată;

[1] pentru formularea semantică corectă a enunțului;

[0] nerespectarea cerinței din enunțul – item.

De exemplu:

- A scris cu acuratețe versurile.
- În relațiile cu profesorii, a dovedit politețe.
- Este un om de o rară delicatețe.
- Și-a amintit de frumoasa lui tinerețe.
- Peisajul l-a impresionat prin deosebita lui frumusețe.

4) Construiți câte 2 enunțuri (propoziții sau fraze) cu perechile lexicale omonime: **păr, poartă, fus, somn, răs.**

Model:

nouă:

El și-a construit o casă nouă.

S-au întâlnit la ora nouă.

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 2 puncte, după cum urmează:

[1] pentru formularea semantică corectă a enunțului cu un sens al cuvântului;

[1] pentru formularea semantică corectă a enunțului cu un alt sens al aceluiași cuvânt.

De exemplu:

- Și-a prins o garoafă în păr.
- A sădit un păr în grădină.
- Poartă în suflet bucuria succesului.
- Și-a construit o poartă nouă.
- „Scapi fusul jos, nimic nu zici.”
- Trăiește după alt fus orar.
- A prins un somn uriaș în Dunăre.
- După atâta efort, i s-a făcut somn.
- La circ, s-a prăpădit de răs.
- În parcul zoologic a văzut un răs.

5) Formulați 5 propoziții în care cuvântul **piatră** să aibă funcții sintactice diferite.

Model:

Casa **de piatră** este la poalele brazilor. (atribut substantival prepozițional)

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 2 puncte, după cum urmează:

[1] pentru corectitudinea gramaticală;

[1] pentru coroborarea criteriului gramatical cu cel semantic;

[0] nerespectarea criteriului gramatical.

De exemplu:

- Piatra s-a rostogolit în vale. (subiect)
- Sufletul lui e de piatră. (nume predicativ)
- Colțurile pietrei sunt ascuțite. (atribut substantival genitival)
- Oamenii adună piatră pentru construcție. (complement direct)
- Lângă piatra de granit nu crește iarba. (complement circumstanțial de loc)

6) Indicați elementul regent pentru fiecare propoziție subordonată din următoarea frază:

„Îi bătea și nu-i ieșea din gură nici un cuvânt care să-l justifice față de trupă și față de el însuși, cum ar fi de pildă ideea că armata e o școală a asprimii și a încercărilor grele, menită să facă din tinerii cruzi care îi erau încredințați soldați cu inima de piatră și cu voință călită.”

(*O oră din august* de Marin Preda)

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 2 puncte, după cum urmează:

[1] pentru delimitarea corectă a fiecărei propoziții subordonare;

[1] pentru indicarea corectă a elementului regent;

[0] nerespectarea cerinței din enunțul – item.

De exemplu:

• „... care să-l justifice față de trupă și față de el însuși” (element regent: cuvânt)

• „... cum ar fi de pildă ideea” (element regent: cuvânt)

• „... că armata e o școală a asprimii și a încercărilor grele, menită...” (element regent: ideea)

• „... să facă din tinerii cruzi (...) soldați cu inima de piatră și cu voința călită...” (element regent: menită)

• „care îi erau încredințați” (element regent: tinerii).

VARIANTA 4

Recomandări:

1. Evaluarea se face pe scala de la 100 la 0 puncte;
2. Acordarea punctelor pe nivelurile grilelor de evaluare se face **prin cumul**, și nu prin excludere sau izolat;
3. Notarea se face prin folosirea unității [1], fără zecimale.

Subiecte:

1) Relatați conținutul narațiunii *Baltagul* de M. Sadoveanu, pe baza celor 5 momente ale subiectului operei literare epice.

Total: 40 de puncte.

Grila de evaluare:

- [4] identificarea problemei de rezolvat;
- [4] lizibilitatea și ortografia conținutului oarecare sau apropiat;
- [4] organizarea conținutului oarecare sau apropiat (așezarea în pagină, corectitudinea lexicală și gramaticală);
- [4] relevarea dispartată a ideilor principale apropiate;
- [4] prezentarea coerentă a conținutului narațiunii;
- [4] identificarea celor 5 momente ale subiectului din această narațiune: expozițiunea; intriga; desfășurarea acțiunii; punctul culminant; deznodământul;
- [4] compararea faptelor din planul povestirii cu cele din planul realității umane, pornind de la moto-ul romanului;
- [4] sesizarea interferenței modurilor de expunere (narațiune – descriere; dialog – narațiune; relatarea autorului – dialog – monolog);
- [4] argumentarea logică a ideilor referitoare la relațiile dintre momentele subiectului;
- [4] exprimarea coerentă și personală a ideilor conținutului narațiunii, pe baza celor cinci momente ale subiectului operei literare epice.

Notă:

Se acordă punctajul în ordine descrescătoare [4, 3, 2, 1, 0], în funcție de rezolvarea fiecărui nivel al grilei de evaluare.

2) Explicați, în maximum 10 rânduri, semnificația expresiilor poetice subliniate în următoarele versuri:

„La voi aleargă totdeauna
Truditu-mi suflet să se-nchine;
Voi singuri străjuiți altarul
Nădejdi noastre de mai bine.

Al vostru-i plânsul strunei mele,
Creștini ce n-aveți sărbătoare.
Voi, cei mai buni copii ai firii,
Urziți din lacrimi și sudoare.”
(*Plugarii* de Octavian Goga)

Total: 20 de puncte.

Grila de evaluare:

- [2] identificarea problemei de rezolvat;
- [2] lizibilitatea și ortografia conținutului oarecare sau apropiat;
- [2] organizarea conținutului oarecare sau apropiat (așezarea în pagină, corectitudinea lexicală și gramaticală), conform cerinței enunțului – item (maximum 10 rânduri);
- [2] identificarea valorii poetice a acestor expresii fără alte mențiuni sau cu mențiuni întâmplătoare;
- [2] identificarea expresiilor poetice ca metafore;
- [2] sesizarea sensului figurat al expresiilor (transferul de la sensul propriu la sensul figurat, prin raportarea la contextul poetic);
- [2] compararea sensurilor cuvintelor care intră în relația metaforică, prin raportarea la contextul poeziei;
- [2] argumentarea logică a ideilor referitoare la semnificația celor două expresii;
- [2] argumentarea coerentă și personală a ideilor referitoare la semnificația expresiilor poetice raportate la conținutul poeziei.

Notă:

Se acordă punctajul în ordine descrescătoare [2, 1, 0], în funcție de rezolvarea fiecărui nivel al grilei de evaluare.

3) Încercuiți forma corect scrisă:

- (a învoi) –învoială – învoeală
- (a răci) – răcială – răceală
- (a îndrăzni) – îndrăznială – îndrăzneală
- (a aiuri) – aiurială – aiureală
- (a spoi) – spoială – spoeală
- (a părui) – păruială – părueală
- (a mântui) – mântuială – mântueală
- (a toci) – tocială – toceală
- (a rându) – rânduială – rânduieală
- (a socoti) – socotială – socoteală

Total: 10 puncte

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 1 punct: învoială, răceală, îndrăzneală, aiureală, spoială, păruială, mântuială, toceală, rânduială, socoteală.

4) Introduceți paronimul potrivit contextului dat într-un enunț (propoziție sau frază):

- casă cu multe camere și – **dependențe**
– **dependințe**
- își scrie numele și – **pronumele**
– **prenumele**
- **depoziția** – scrisă a unui martor
– **dispoziția**
- utilaj – **petrolifer**
– **petrolier**
- bazin – **miner**
– **minier**

Model:

a induce în – eroare
– oroare

a induce în eroare

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punct de vedere al enunțului – item se acordă câte 2 puncte, după cum urmează:

[1] pentru utilizarea corectă a cuvântului;

[1] pentru coerența enunțului construit;

[0] nerespectarea cerinței din enunțul – item.

- casă cu multe camere și dependințe
- își scrie numele și prenumele
- depoziția scrisă a unui martor
- utilaj petrolier
- bazin minier.

5) Treceți adjectivul **interesantă** din următorul enunț prin cinci grade de comparație diferite:

Cumpăr o revistă **interesantă**.

Model:

Prietenul său este curajos. (gradul pozitiv)

Prietenul său este **foarte curajos**. (gradul superlativ absolut).

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 2 puncte, după cum urmează:

[1] pentru corectitudinea gramaticală;

[1] pentru coroborarea criteriului gramatical cu cel semantic;

[0] nerespectarea criteriului gramatical.

De exemplu:

- Cumpăr o revistă interesantă. (gradul pozitiv)
- Cumpăr o revistă mai interesantă decât aceasta. (gradul comparativ de superioritate)
- Cumpăr o revistă mai puțin interesantă decât a ta. (gradul comparativ de inferioritate)
- Cumpăr o revistă la fel de interesantă ca și a ta. (gradul comparativ de egalitate)
- Cumpăr cea mai interesantă revistă dintre acestea (gradul superlativ relativ de superioritate)
- Cumpăr cea mai puțin interesantă revistă dintre acestea. (gradul superlativ de inferioritate).

6) Construiți 5 fraze în care elementul de relație **dacă** să introducă:

– o propoziție subordonată subiectivă;

– o propoziție subordonată predicativă;

– o propoziție subordonată atributivă;

– o propoziție subordonată completivă directă;

– o propoziție subordonată circumstanțială de cauză.

Total: 10 puncte.

Grila de evaluare:

Pentru fiecare răspuns corect din punctul de vedere al enunțului – item se acordă câte 2 puncte, după cum urmează:

[1] pentru corectitudinea gramaticală a frazei;

[1] pentru coroborarea criteriului gramatical și a celui semantic;

[0] nerespectarea criteriului gramatical.

De exemplu:

- Nu se știe dacă nu pleacă mâine.
- Întrebarea este dacă sosește astăzi.
- Ne frământă gândul dacă vom pleca mâine.
- El anunță dacă vine.
- Dacă întârzie, nu va mai găsi nimic.

CUPRINS

I. UNIVERSUL CĂRȚII	
Bucuria lecturii.....	3
Anexele la o carte.....	5
II. STRUCTURA TEXTULUI LIRIC	
Poezia lirică orală (populară).....	7
Doina populară.....	7
Poezia lirică scrisă (cultă).....	9
<i>Doina</i> de Octavian Goga.....	9
Interogația retorică.....	14
<i>Dorința</i> de Mihai Eminescu.....	16
<i>Somnoroase pășărele</i> de Mihai Eminescu.....	19
<i>Iertare</i> de Alexandru Macedonski.....	20
Invocația.....	22
<i>Creion</i> de Tudor Arghezi (facultativ).....	23
III. LITERATURĂ ȘI SEMNIFICAȚIE	
Balada populară. <i>Miorița</i>	27
IV. NARAȚIUNE ȘI CONSTRUCȚIE	
Nuvela. <i>Dincolo de nisipuri</i> de Fănuș Neagu.....	32
Narațiunea (Autor. Narator. Personaj).....	34
Semnificația personajelor.....	35
Imaginea artistică.....	37
Semnificația operei.....	38
Nuvela.....	39
Romanul. <i>Baltagul</i> de Mihail Sadoveanu.....	40
Opera literară.....	42
Genuri și specii literare.....	45
Modalități de expunere (Narațiunea. Descrierea. Monologul. Dialogul).....	46
Evaluare.....	50
Semnificația și caracterizarea personajelor.....	50
Narațiunea (Autor. Narator. Personaj).....	53
Evaluare.....	54
Literatura S.F. și realitatea.....	55
V. STRUCTURA TEXTULUI DRAMATIC	
Comedia. <i>O scrisoare pierdută</i> de I.L. Caragiale.....	58
Scrierea. Curriculum vitae. Procesul-verbal.....	61
VI. SENS ȘI ÎNȚELEPCIUNE	
Parabola biblică.....	63
Teste la limba și literatura română.....	65
Varianta 1.....	65
Varianta 2.....	68
Varianta 3.....	72
Varianta 4.....	76